

POLA ESPERANTISTO

JARO XXII. * AŬGUSTO 1928. * N-o 8—9.
SEPTEMBRO

ROK XXII. * SIERPIEN 1928. * Nr. 8—9.
WRZESIEŃ

ESPERANTYSTA POLSKI

WYDAWCY: POLA ESPERANTISTA KLUBO &
ELDONANTOJ: SOCIETO ESPERANTO EN KRAKÓW.

ADRES: KRAKÓW, ULICA LUBICZ Nr. 34.

REDAKTOR PROF. DR. ODO BUJWID REDAKTANTO

PRENUMERATA: rocznie Zł. 8.—, półrocznie Zł. 4.—. Dla towarzystw i grup esperanckich (przy przesyłce najmniej 5 egz. pod jednym adresem) roczna prenumerata Zł. 6.—.

ABONO: jare Zł. 8.—. duonjare 4.—. Por societoj kaj grupoj esperantistaj (ĉe sendo de minimume 5 ekz. al unu adreso) jarabono Zł. 6.—

Konto Pocztovej Kasy Oszczędności Kraków Nr. 406.660.

Eksterlande jarabono — 1 dolaro.

Podwójny numer Zł. 1.40 Duobla numero.

OGŁOSZENIA:

ANONCOJ:

1 strona	Zł. 60.—	1 paĝo	Zł. 60.—
1/2 strony	„ 32.—	1/2 paĝo	„ 32.—
1/4 strony	„ 17.—	1/4 paĝo	„ 17.—
1/8 strony	„ 10.—	1/8 paĝo	„ 10.—

ATENTU!

KUN JANUARA NUMERO DE NIA REVUO NI
MALFERMIS LA FAKON „KORESPONDADO“.
ANONCETO DE 10 VORTOJ (krom adreso) Zł. 1.

TREŚĆ — ENHAVO:

O. B.: LA XX. ESPERANTO-KONGRESO EN ANTVERPENO.
— J. ŠAPIRO: NIA DUDEKA EN ANTVERPENO. — RAPORTO
DE LA T. E. K. A. KUNSIDO DUM LA XX. UNIV. ESP.-KON-
GRESO EN ANTVERPENO. — ZYLBERSTEJN: KONFERENCO
DE UNIVERSITATANOJ ESPERANTISTAJ EN BRUSELO. — FR.
A. PRENGEL: EROS KAJ PSIHE DE JERZY ŻUŁAWSKI. — BA-
ROKO: KISOLOGIO. — GRENKAMP: PATRO KAJ FILO. — BD.
LA KUNVENO DE POLAJ LEGJONISTOJ EN WILNO. — O. BUJ-
WID: RIKOLTOFESTO EN SPAŁA'A REZIDENCO DE LA PRE-
ZIDANTO DE LA POLA RESPUBLIKO. — BIBLIOGRAFIO —
ONI ALSENDIS AL LA REDAKCIO. — ADMINISTRACIAJ SCIIGOJ.

POLA ESPERANTISTO

MONATA REVUO DE ESPERANTISTA MOVADO EN POLUJO
KAJ EKSTERLANDE.

ESPERANTYSTA POLSKI

MIESIĘCZNY PRZEGLĄD RUCHU ESPERANCKIEGO W POLSCE
I ZAGRANICĄ.

ROK XXII. JARO.

KRAKÓW
SIERPIEŃ 1928 AUGUSTO
WRZESIEŃ SEPTEMBRO

Nr. 8—9 N-o.

LA XX. ESPERANTO-KONGRESO EN ANTVERPENO.

Antaŭ ĉio ni devas konstati valoregan Antaŭkongreson en Hago aranĝitan de nia famekonata Samideanino, fervora Esperantistino kaj Pacifistino S-ino Isbrücker. El 11 landoj kolektiĝis 450 partoprenintoj, kiuj reprezentis diversajn religiojn. Evidentiĝas, ke la religioj de la mondo unuiĝas fine por kontraŭbatali malamon kaj militon, ĉar ĉiu religio kvankam kontraŭmilitema, sed sola ne povas efike agadi; por tio-ĉi necesas ankaŭ religia unuiĝo. Nur post la unuiĝo de religioj oni povos kune kunlabori por la pacigo de l'homaro. Prave diris d-ro Privat, dum sia publika parolado, ke oni bezonas **instrui al la homoj la senton de la unueco tutmonda**. En tiu-ĉi direkto la Eklezio povas efike agadi kaj jam antaŭ jarcentoj predikis la kruelecon de la sklaveco, nune de ĉiuj nacioj same abomenata. La supernacia sento devas hodiaŭ forigi ankaŭ la militon, kiu estas ne malpli abomeninda. Dum la diskutado multaj partoprenis. Inter aliaj: S-ro Wissing, del. de la Mondunuiĝo de la eklezioj, d-ro M. Metzger, Augsburg; John W. Doorly, el Londono, Episkopo J. L. Wedgwood, G. Horrens, d-ro Stejskal, Episkopo de Moravio, S-ro Pandit Shyam Shankar repr. de la Hindua unuiĝo Bharat Dharma Mahamandal kaj de la Templo de ĉiuj religioj, ke oni fondu intern. centran Ligon de la unuiĝo de ĉiuj religioj kaj religiaj institucioj por kunlabori por la paco. S-ro Faubel proponis permanentigi la komisionon, kiu preparis la kunvenon kaj prepari similajn kunvenojn. Grave estas por la Esperantistaro, ke la kunveno, kiu ne estis esperantista, akceptis Esperanton, kiel oficialan lingvon por la traduko de la paroladoj. Estas ankaŭ menciinda la konferenco de la Universitatoj esp. en Bruselo. Partoprenis ĝin: prof. Pinty el Alĝero. Prof. Dudkoviĉ el Zagreb, f-ino Bernson, de la Franca nacia. Unuiĝo studenta, s-ro Zylberszejn, s-roj Despeyroux, Le Bourhis, magistroj; studentoj Van der Lyn kaj Durieu de la Brusela univers. grupo, s-ro Trochimowski kaj f-ino Weinsteinówna el Warszawa, M. Ziomek el Kraków, S. Mawson el Liverpool.

Antaŭ ol priparoli la Kongreson oni devas rimarki, ke multaj alvenintoj timis, ke iu ajn eksplodo minacas nian movadon. Sed fulmotondro forpasis, la ĉielo esperanta klariĝis, dezirinde nur estas por la estonto, ke oni ne disvastigu la suspektojn antaŭ ol oni sufiĉe ekonis la veran situacion.

La Kongreso estis modele organizita; la organizintoj donis al la multaj organizontoj bonan ekzemplon de la nelacigema laborado kaj vere aminda aranĝo de la kongresaj vizitadoj, ekskursoj k. t. p. Koregan dankon al la Organiza Komitato! Nur oni devas rimarki, ke la Akceptejo estis ne ĉiam ĝustatempe malfermita aŭ tro frue fermita. Sed oni tuj trovis la konsolon, ĉar la urbo estas vere tre interesa.

Jam alproksimiĝante Antverpenon, ĉe la landlimo, ĉiuj samlingvanoj povis rimarki, ke oni alvenis Esperantujon. Ĉe landlimo oni ne havis iun ajn malfaciligojn, kiuj estas ofte rimarkeblaj ĉe la landlimoj: nek vizoj, nek pasportoj estas tiel diligente revizataj, kiel kutime. Estas aldoninde, ke ankaŭ ĉe la aliaj landlimoj la Esperantistaro ne havis malfacilaĵojn. Ĉu jam alvenis la tempo de pli saĝa interlima reciproka agado? Ĉu nur ni esperantistoj ĝuas plian favoron de la doganistoj kaj limoficistoj?

Mi vojaĝis tute sola, ĉar mi alvenis antaŭ la Kongreso Bruselon por pasigi tie kelkajn tagojn, kaj viziti miajn konatulojn. Sed pri Bruselo iom poste.

La Antverpena stacidomo estas vere impona, bonege konstruita kaj aranĝita. Oni tuj rimarkas ĉe la strato, aŭ verdire super la strato blankan rubandon kun la inskribo: BONVENON. Flanke de la strato la tabulo indikanta kien iri Akceptejon. Sed mi ne mendis loĝejon, do mi devas ĝin tuj priserĉi. Mi ne longe serĉis. Mi ĝin tuj trovis apude de la stacidomo, tute proksime al la Zoologia ĝardeno. Dyksterhuis. Mi eniras, priparolas kun tre aminda mastro, juna antverpano, mian aferon, li havigas al mi loĝejon por 25 bel. fr. potage. Iomete alte, kvara etaĝo, sed bonega aero kaj vidaĵo malsupren sur la straton. Nur ne dormu je la malfermita fenestro — pro moskitoj. Mia mastro estas tre interesa persono, inteligentulo, mi tuj komencas lin esperantigi, kio post kelkaj tagoj bonege rezultas, precipe kiam alvenis ankoraŭ kelkaj aljaj samideanoj, kiuj logadas tie-ĉi dum la Kongreso. Plej impone por li estis, ke ĉiuj preskaŭ alvenintoj estis angloj, lerte parolantaj esperante. La saman tagon mi vizitis ankoraŭ Gesinjorojn Schoofs, nelacigeblajn aranĝantojn de la Kongreso, kaj admiris ilian ageman vivon. En la akceptejo ĉio jam estas preta: monŝango, poŝto, vizitado de la urbo kaj haveno, diversaj amuzaĵoj. Mi nur bedaŭras, ke la Skoltoj kiuj al ni montras la vojon ne parolas esperante. Sed tute kontraŭe la policistoj, kiuj jam estas instruitaj kaj plejparte bonege parolas.

Oni eldonas la ĵurnalon Neptune kun Esperanto-paĝo potage, redaktas ĝin s-roj **Ŝapiro** el Białystok kaj **Agourtine** el Parizo. Oni kalkulas ĉion ne je belgoj sed je la belgaj frankoj, kio estas por la alveninto tre malkosta: kvin frankoj egalas unu belgon, la manĝaĵoj kaj loĝejoj estas pro tio en Belgujo tre malkostaj, multe malpli ol ekz. en Germanujo.

Vespere okazis la interkonatiĝa renkonto de la gekongresanoj en la bela ĝardeno **Harmonie**, kie estis transdonita la Verda Standardo al la policanoj, kiuj organizis esper. policistan grupon, kontenanta ĉirkaŭ 100 anojn. La policista orkestro ludis lerte „**La Tagiĝo**“ kaj „**La Espero**“ forte aplaŭditaj. Estis vere solena momento, kiam la membrinoj de la **Verda Stelo**, Esper. Grupo de virinoj, transdonis la standardon al la prezidanto de la polica grupo komisariestro **Derweduwen**. S-ro **Schoofs** gratulis la policanojn en la nomo de la Belga Esp. Ligo kaj de la loka Kongresa Komitato. Post la akcepto de la standardo, tuta grupo de la policanoj pretermarŝis kun ĝi la ĝardenon antaŭ la ĉeestantaro, kiu fortege aplaŭdis. Post la koncerto, ekzekutita de la orkestro en la salono komenciĝis dancoj. Amuzo daŭris ĝis la mezonokto, sed mi pli frue iris hejmen.

La somera Universitato.

Hodiaŭ ĝi staras sub la devizo: la maro kaj la navigacio. Komencas s-ro **Marcel Roost**, ano de la L. K. Li konstatas, ke en tiu-ĉi salono de la „Cercle artistique et litteraire“ ofte okazadas diversaj festoj kaj amuzoj, sed unuafoje oni vidas ĉi-tie tiel multajn diversnaciajn parolantajn unu solan lingvon. Antverpeno, kiel havena urbo, devas auti ĉio klarigi siajn specialaĵojn. Oni devas kaj povas esperi ke la somera universitato post mallonga tempo, ne pli estos akcesorajo de iu ajn Kongreso, sed ĝi havos studantojn, kiel aliaj universitatoj el ĉiuj partoj de la terglobo.

S-ro **Le Brun** direktoro de la kompanio **French Line** el Londono prelegas sur la temo: La komerca navigacio tra jarcentoj. Moviga povo estis komence la homa forto. La unuaj komercantoj transmaraj estis la Fenikoj, kiuj marveturadis de la Mezmaro ĝis la Baltiko. Pli poste la Norduloj (Vikingoj), atingis Sicilion kaj verŝajne Nordamerikon per malfortaj senferdekaj barkoj. La ŝipkonstruado pliboniĝis iom post iom kaj naskis la karavelon **Santa Maria**, per kiu **Kristoforo Kolombo** eltrovis Amerikon. Sekvis **Vasco de Gama**, **Magellan**, kiel iniciantoj de la cirkaŭmonda navigacio. Hispanoj, portugaloj kaj hollandanoj regadis longatempe surmare. En Norda Europo la Hansa Unuiĝo de liberaj urboj donis gravan impulson al la komerca navigacio. La detruo de la hispana Armada kaj la starigo de la anglaj kolonioj en Nordameriko transdonis surmaram regadon al Anglujo. La sklavkomerco, kvankam honto de la civilizacio, prosperiĝas dum tri jarcentoj maran komercadon. Alvenas poste la tempo de du aŭ triferdekaj ŝipoj uzataj ĝis la mezo de la XIX jarcento. La eltrovo de la vapormaŝino revoluciigis la marveturadon same kiel la enlandan industrion. **Denis Papin**, **James Watt**, **Robert Fulton**, **John Fitch** estas la unuaj eltrovintoj. Jam de la komenco de la XIX jarc. organiziĝas vaporŝiplinioj. En la 1833 unua transiro de la Atlantiko. Kompanioj eŭropaj per orienta kaj atlantika komercado fondiĝas. Velŝipoj reformiĝas je la rapidaj „clippers“, sed fine la helico helpata per vaporo venkas. Maŝinoj pli kaj pli perfektigatas, alvenas turbinoj, novaj motoroj, naskiĝas gigantaj postŝipoj. Admirindaj transmaraj ŝargaj kaj pa-

saĝeraj ŝipoj en ĉiuj direktoj trakuras la oceanojn kaj faciligas komercajn rilatojn de la popoloj, ebligante ekonomian liberan interŝanĝon.

La solena Malferma Kunsido.

Ĝi okazis la saman tagon, sabaton, la 4an de aŭgusto vespere le la 21 horo en la granda Festsalonego de la Zoologia Ĝardeno, kiu estis ornamita de diversnaciaj flagoj kaj de la esperanta standardo. Eksonas potenca rulado de la tambura korpuso en historiaj uniformoj. La orgeno ekludas Belgan Himnon. S-ro Rud. Hromada reprezentanto de la intern. Centra Komitato de la Esp. Movado salutas la ĉeestantaron kaj proponas la jenan kongresestraron: Prezidanto: Frans Schoofs, vicprezidantoj: Henri Petiau, Oscar van Schoor, Alesio (Roma), Archedeacon (Paris), Cen (Singapore), Hetzel (Philadelphia), Hujuce (Shanghai), Isbrücker (Haag), Levi (Konstantinoplo), Merchant (Sheffield), Nemseci (Tabriz), Nylén (Stockholm), Nanji Sindhvad (Bombay), Takuo Otaki (Tokio), D-ro Arnhold (Dresden), konstantaj gen. sekretarioj: Rob. Kreuz, M. Jaumotte, M. Roost; sekretarioj: Vermandere, Faes, Ritchie, vicsekretariinoj: s-inoj Faes kaj Schoofs.

S-ro Schoofs dankas por la elekto kaj mencias, ke li estis jam en la Kongresa Komitato en la jaro 1911 (unua esp. Kongreso en Antverpeno). Li bonvenigas la ĉeestantaron en la nomo de la L. K. K. kaj esprimas la deziron eble post pliaj 16 jaroj aranĝi ree kongreson en Antverpeno. La orgeno eksonas: La Espero. La publiko ekstaras. La ĉeestantaj policanoj esperantistoj honorsalutas. Sekvas salutparolado de la Reprezentanto de la Urbestro (Flandralingve tradukita de s-ro Jaumotte). Per Esperanto la paco certe pli rapide efektivigos, ol per iu alia maniero. „Mi esperas, ke viaj klopodoj ĉie kaj ĉiam renkontos bonan komprenon kaj ke baldaŭ ĉiuj homoj en la tuta mondo komprenos la utilon de la Esperanto“. Parolas la reprezentantoj de la diversaj registaroj: Cen (Ĉinujo), Mangada (Hispanujo), Isbrücker (Nederlando), Bugge Paulsen (Danujo).

Prezidanto transdonas la parolon al s-ro Privat por la kutima kongresa parolado:

Antaŭ 17 jaroj mi jam havis la plezuron vidi kelkajn el tiuj ĉi vizaĝoj. Mi kore dankas al s-ro Schoofs kaj la LKK pro la aranĝo de la nuna bone organizita kongreso. Kiam post pliaj 17 jaroj vi eble aranĝos novan kongreson, ni revenos kun niaj nepoj. Por la Somera Universitato oni bone elektis la temon konvenan por Antverpeno: „La maro kaj la navigacio.“ La maro, unue limo, jam baldaŭ de jarmiloj fariĝis trafikejo por popoloj kaj ideoj. Kaj Antverpeno estas centro de ŝiptrafiko, kaj ĝi estas ankaŭ bona loko por Esperanto-kongreso. Sed por tiu martrafiko mankas lingvo universala de la kultura homaro, la ekzistanta uzado de naciaj lingvoj estas nura „piĝin“, t. e. malboniĝado de la naciaj lingvoj. Ni esperantistoj postulas veran lingvon taŭgan por tiu celo, ne malboniĝadon de naciaj lingvoj, — lingvon ni postulas, en kiu ni povas pensi, esprimi niajn ideojn. Sed ni ne estas teoriuloj, ni alportas pretan lingvon. Antaŭ

kelkaj tagoj mi ĉeestis en Hago ĉe la Interreligia Konferenco por la Paco. La tuta konferenco uzis ĉiam Esperanton por ĉiuj tradukoj, kelkaj orientaj oratoroj eĉ povis paroli nur en Esperanto. Ni esperantistoj volas, ke ekzistu naciaj kulturoj sed ankaŭ homara kulturo pri ĉio komuna al la homaro. En legolibroj por la junularo oni parolu pri herooj de kulturo, ne nur pri tiaj de la milito. Tiun homaran kulturon ni helpu krei. Esperanto bone povas disvastigi la kulturon de malgrandaj nacioj. Ekzemple la flandra literaturo estas jam bone diskonigita tra la mondo per Esperanto. Mi deziras estonte pli multe labori sur tiu ĉi literatura kampo. Pro tio mi deziras demeti miajn prezidantulaĵajn oficojn por povi libere labori, verki kpt. Sed antaŭ ol forlasi miajn oficojn, mi deziras doni al vi kelkajn konsilojn. Ni ne atendu, ke la registaroj elektu komitaton por elekti mondlingvon enkondukotan; vi mem devas preni decidon, por ke la registaroj vin apogu! Laboru, ne plu diskutu, pensu ke Esperanto estas vivanta. La **sento**, kiun Zamenhof donis al Esperanto, estas la valora, neatingebla. La esperantista popolo jam estas granda. Se en iu nokto eklumiĝus ĉiu fenestro, kie loĝas esperantisto, kaj se ĉiuj tiuj lumoj estus sur la ĉielo, ni estus mirigitaj pro la brilego de tiuj ĉi lumoj. Tra nokto al lumoj!

S-ro Schoofs salutas speciale la ĉeestantajn membrojn de la familio Zamenhof, **Felix kaj Lidja Zamenhof**, kiuj prenas lokon ĉe la estrara tablo.

Poste s-ro Schoofs legas liston de la neesperantistaj organizaĵoj kaj institucioj reprezentataj kaj dankas ilin. Tiuj organizaĵoj kaj institucioj estas: La internacia Ruĝa Kruco, la Ligo de Societoj de Ruĝa Kruco, Hispana Ruĝa Kruco, Ligo Internacia de Nova Edukado, Int. Unio de Societoj de Ligo de Nacioj, Int. Federacio Farmacia, Int. Unio de Skoltoj, Nacia Svisa Oficejo de Turismo, Belga Ligo de Instruado kpt.

Sekvas salutparoloj de la reprezentantoj de diversaj nacioj: por Argentino (Rafen Hart), Aŭstrio (Steiner), Brazilo (Arnhold anstataŭ Prof. Backhäuser, kiu reveturis hejmen pro la morto de sia edzino), Britujo (Merhant), Ĉeĥoslovakujo (Bedenar nome de CEA kaj D-ro Bischitzky nome de Ligo de Germ. Esperantistoj en Ĉeĥoslovakujo), Danujo (s-ino Blicher), Estonujo kaj Finnlando (Harteva), Francujo (Deligny), Germanujo (min.-kons. Ellerbeck), Hebreoj (Lejzerowicz), Hindujo (Nanji-Sindhwa), Hispanujo (Mangada), Hungarujo (D-ro Patai), Italujo (D-ro Stromboli), Japanujo (Nišimura), Malezio (?), Nederlando (f-ino de Lange), Persujo (Nemseĉi), Polujo (Prof. Bujwid), Rumanujo (Prager), Saar-teritorio (D-ro Meyer), Sudslavujo (Prof. Novljan), Svedujo (Nylén), Usono (Hetzel), Aŭstralio kaj Nova Zelandoj (s-ino King).

Interesa novaĵo dum tiu — ĉi malferma kunsido estis tondre bruanta rulado de la tambura korpuso, kiu eksonis tute ne atendite, anoncanta la komencon de la kunsido.

Diservoj. Procesio. Akcepto ĉe la urbestro. Jurnalista kunsido.

Jam sabaton en la ĉefa sinagogo okazis la hebrea diservo. Predikis rektoro **F. Saphra** el Annaberg en Esperanto. Dimanĉon oni komencis, kiel kultime, per la katolika diservo, kiu okazis en la fama katedralo. Ĝi estas vere impona kaj belega konstruaĵo, kiun oni devas ekkoni vizitante la urbon. Gracia turo de la katedralo estas de ĉie videbla; de sur ĝia supro eksonas ĉiuhore la muziko de multaj sonoriloj kaj sonoriletoj. La prediko de pastro **J. Front Giralt** el Girona (Hispanujo) temis pri la neceso de la pacigo del' homaro. En la protestanta preĝejo okazis la prediko de la pastro de **Jongeel** (Nederlando). Post la diservoj la gekongresanoj kolektiĝis por la manifestacia procesio tra la urbo. Antaŭiris la grupo da skoltoj, sekvita de la orkestro en pitoreskaj kostumoj kaj de la policana esper. grupo kun sia nova silka standardo, poste iris la Kongresa Komitato kaj pli ol milo kaj duono da kongresanoj en vicoj po kvar au kvin personoj kun naciaj standardoj. Impona estis tiu-ĉi procesio de pli ol kvardek nacioj. Reprezentantoj de Polujo kaj de la Usono hazarde iris kune. Ni ambaŭ kun la samideano Hetzel el Philadelphia havis okazon de priparoli la tempojn de Pułaski kaj Kościuszko, kiam egale poloj kaj usonanoj marŝis kune por la libereco de la Usono. Samideano Hetzel tute korekte elparolis la nomon de Kościuszko, kiu estas vera pruvo de elparolado. La procesio daŭris sufiĉe longe kaj mi ne tro juna por porti la standardojn estus vere kompatinda sen la helpo de afablaj helpantinoj. S-ro Hetzel kuraĝe kaj ne lacigeble portis sian stelumitan standardon. Por Anteverpenanoj la procesio devis esti impresa, ankaŭ bona propagandilo por Esperanto.

Post la procesio aro da reprezentantoj de la diversaj esp. institucioj eniris urbodomon. En unu el la plej belaj salonoj la urbestro s-ro **Frans van Cauwelaert** akceptis la invititojn. Alparolis en flandra lingvo la prezidanto de la L. K. K. s-ro **Oscar van Schoor**. Tradukis la alparolon s-ro **Maurice Jaumotte** konata ĵurnalisto. S-ro Urbestro (tre bela kaj pensplena vizaĝo ornamita de belega nigra barbo kaj lipharo) respondis flandre per longa parolado, bedaŭrinde ne komprenebla por ni, malfeliĉaj esperantistoj. Laŭ la majstra traduko („majstra“ estas la esprimo prunteprenita el Neptune) de s-ro **Jaumotte**, li esprimis sian bedaŭron, ke li ne povas paroli esperante kaj petis akcepti la aserton, ke li ĉiam estas kun la esperantistoj, kiuj batalas por la nobla ideo de tutmonda paco kaj harmonio. Precipe la malgrandaj popoloj, kiel la belga suferas pro tio, ke oni ilin ne sufiĉe konas en la mondo. Esperanto mirinde helpas ilin disvastigante inter la popoloj ilian literaturon. La naciaj kulturoj restos netuŝeblaj sed devas ekezkzisti la tuthomara komuna kulturo kaj tio povas efektiviĝi nur per Esperanto. En la nomo de la forestanta prezidanto de L. C. K. s-ro Privat, respondis s-ro inĝ. **Stromboli**, dankante la urbestron pro la granda kaj efika helpo.

La kunsido de la ĵurnalistoj laŭ Heroldo de Esperanto, okazis dum la ĉeest. de 16 reprezentantoj el 9 landoj. Prezidis s-ro **W. De Schutter**, sekr. **Teo Jung**. Post vigla diskutado oni fiksis unue la ce-

lon kaj poste la nomon de la fondota ĵurnalista ligo. Kiel celon oni difinis: 1. propagandi Esperanton per la ĵurnalaro, 2. propagandi Esperanton en ĵurnalistaj rondoj, 3. praktikan servon. Kiel nomon oni elektis: Internacia Ĵurnalista Esperanto-Unio. Oni decidis akcepti membrojn kaj helpmembrojn.

Publika deklaro de la enketa komisiono.

Je la 20 vespere okazis **komuna kusido de K. K. kaj I. C. K.**, kiun partopreni oni rajtigis ankaŭ la aliajn kongresanojn, tiel ke la kunsido estis pli malpli publika.

Ĉefa temo de la kunsido estis la konataj cirkuleroj de s-ro G. Delanoue, ĉefdel. de UEA en Francujo, kaj la Deklaro de la Enketa Komisiono pri la gvidado kaj administrado de UEA.

Tuj en la komenco oni aŭdis de s-ro **Privat**, ke li ekŝiĝos de siaj prezidantaj postenoj. Li malfermis la kunsidon sed tuj transdonis la prezidon de la kunsido al s-ro inĝ. **Stromboli**, membro de ICK.

S-ro **Hromada** legas la Deklaron de la Enketa Komisiono:

Laŭ propono de la prezidanto de UEA kunvenis en Ĝenevo la 23-an, 24-an kaj 25-an de julio Enketa Komisiono por ekzameni la gvidadon kaj administradon de la Asocio. Prezidis s-ro Stettler, honora prezidanto de UEA, kaj partoprenis el Ĉeĥoslovakujo D-ro St. Kamaryt, el Britujo s-ro L. N. Newell, kaj el Germanujo D-ro A. Vogt, elektitaj de la kunsidoj de UEA-membroj en tiuj landoj; el Francujo s-ro Georges Warnier, reprezentanta la Komisionon elektitan de la nacia kongreso, plie du membroj delegitaj de la Komisiono de UEA, s-roj R. Hromada el Praha, kaj M. Génarmont el Moulin, Francujo.

Administrado.

La komisiono konvinkiĝis ke la administrado de la Asocio estas honesta kaj ŝparema. La Asocia Kapitalo sumas nun same kiom en 1924 kaj estas zorge kaj severe administrata. La Komisiono konstatis la bonordon de la kontoj de la C. O. sed atentigis pri diversaj teknikaj detaloj indaj je plibonigo kaj donis konsilojn pri ili.

Gvidado.

La Komisiono konstatis ke la prezidanto de UEA kaj ICK ricevas neniun salajron por sia granda propaganda kaj prezida laboro, sed nur modestan honorarion por redakti la gazeton „**ESPERANTO**” kaj parte kovri liajn elspezojn en propagandaj entreprenoj, sumo laŭstatute fiksita de la Komisiono de UEA.

Redaktado.

La artikolo „Ni restos fidelaj” aperinta en la januara numero de „**ESPERANTO**” kaj naskinta bedaŭrindan polemikon prave celis agadon, pri kiu la raporto de la Enketa Komisiono faras plenan lumon.

Lingvaj demandoj.

La Komisiono konvinkiĝis ke la estraro de UEA sincere deziras konformiĝi al sia statuto pri uzo de la lingvo de Zamenhof kaj eviti lingvajn malpacojn kun la Lingva Komitato kaj ĝia Akademio.

Cirkuleroj Delanoue.

La Komisiono bedaŭras, ke s-ro Delanoue, ĉefdelegito de UEA en Paris, anstataŭ informiĝi pri la faktoj kaj uzi la laŭstatutan vojon por plendoj, disvastigis erarigajn cirkulerojn kaj misuzis nomojn aŭ eltiraĵojn el leteroj de aliaj personoj, kiuj poste protestis kontraŭ lia ago.

La Komisiono konstatis ke liaj cirkuleroj entenas malveraĵojn kaj kalumniojn, kiuj meritas severan riproĉon kaj kontraŭ kiuj devas esti protektata la honoro de sindonaj homoj oferantaj sian tempon kaj monon por la movado.

Konkludo.

La Komisiono konvinkiĝis ke neniuj agoj malhonestaj aŭ kontraŭstatutaj okazis kaj ke la elektoj al la Komitato estis tute regule faritaj kaj kontrolitaj. Ĝi raportos detale al la Komitato de UEA pri ĉiu el la ekzamenotaj punktoj kun la celo, kiel eble plej perfektigi la funkciadon de la C. O. Ĝi certigas al la esperantistaro ke UEA meritas ĝian plenan fidon kaj ĝi alvokas al ĉiuj samideanoj ke ili subtenu tiun solidan bazon de nia movado per multnombra aliĝo kaj fidela konstanteco al nia Universala Esperanto-Asocio.

S u b s k r i b o j :

Ed. Stettler.

M. Génarmont, Rud. Hromada, S. Kamaryt, L. N. Newell, D-ro A. Vogt, G. Warnier.

Post la tralego de la Deklaro oni proponis tralegi la tutan raporton de la komisiono. Estas tralegita. S-ro **Delanoue** deklaras, ke li ne celis personan atakon kontraŭ s-ro Privat aŭ aliaj. S-ro Privat kaj S-ro Jakob klarigas la tre malfacilan situacion de la UEA kaj evidentiĝas, ke ili ambaŭ plenerferme laboradis por la prospero de la esp. movado. Ili ambaŭ rinoncis iu ajn gajnon eĉ ripozon, laboris laŭ siaj fortoj kaj estas pretaj rezigni se tio estas necese. La tuta ĉeestantaro varme aplaudis siajn plej oferemajn estraranojn de la esp. oficejo kaj tiamaniere havigis al ili sian plej grandan konfidon kaj dankon. S-ro Isbrücker proponas rezolucion unuanime akceptitan: la rezolucio metas ekster ian ajn suspekton la honoron de d-ro Privat kaj de s-ro Hans Jakob. La kunsido esprimas al ili ambaŭ profundan dankon pro ilia granda laboro por Esperanto. Fine la atmosfero estis purigita. Ni esperas por longa tempo.

Radio kaj Esperanto.

London la 6-an de aŭgusto en la Cercle Artistique okazis la unua laborkunsido kun la temo Radio. Parolis s-ro d-ro **Doehler**. Li denombris la sukcesojn de Esper. per la Radio, konstatante antaŭ

ĉio, ke ne plu ekzistas Ido. La Esperanto- Radio- Programo montras la enradikiĝon de la Esperanto. S-ro D. rekomendas por la kursoj la dialogan metodon. Oni devas ankaŭ postuli la alsendon de la tradukoj (por ricevi la adresojn), oni ne komencu la kurson, ne antaŭvidante la helpon de tuta grupo. Oni devas ankaŭ fiksi la premiojn por vigligi la partoprenantojn.

Oni devas rilati kun radio-stacioj per ICK kaj naciaj societoj, kaj ofte sendi la aprobojn al la stacioj disaŭdigantaj, por ke ili daŭrigu sian favoron por Esperanto.

Post la tagmanĝo okazis komuna fotografado *). Posttagmeze estis prelegoj de la Somera Universitato, fakkunsidoj, vizito de la haveno, koncerto en Zoologia ĝardeno. Vespere estis la prezentado de la tragedio Hamleto en la Reĝa Flandra Operdomo kaj la Granda Kongreskoncerto en la Franca Operdomo. Oni ĝenerale konstatis bonan ludon kaj bonan esp. elparoladon ĉe aktoroj.

La Dua Laborkunsido: Universitatoj.

Okazis mardon, la sepan de aŭgusto. Prezidis Prof. **Collinson** kaj prof. **Migliorini**. Raportas s-ro **Zylberstejn** kaj konkludas, ke la esp. universit. organizaĵoj estas necesaj; oni devas ilin kunligi kun la fakaj asocioj. Li tralegas kvar rezoluciojn de la Brusela Konferenco, celantaj la organizon de la universitatoj. S-roj **Collinson**, **Bujwid**, **Zylberstejn**, **Meyer**, **Ziomek** klarigas la situacion de la esper. movado en koncernaj universitatoj.

Okazis ankaŭ la kunsido de la Intern. Scienca Asocio sub la Prezido de prof. **Bujwid** je la ĉeesto de cirkaŭ 60 anoj el diversaj landoj, pri kiu mi raportos speciale post la ricevo de la detala raporto de s-ro **Rousseau** ĝen. sekr. kaj kasisto. Oni devas mencii ankoraŭ la kunsidon de literaturistoj esper., sed pro manko de la koncerna raporto mi devas ĝin prokrasti.

PUBLIKAJ KUNSIDOJ DE ICK KAJ KR.

La 7. 8. je 15 h. en Komerca Instituto okazis la dua publika kunsido de Int. Centra Komitato kaj de la Konstanta Reprezentantaro de la Naciaj Societoj. Ĉeestis ĉ. 100 personoj.

La kunsidon malfermis la prezidanto de ICK D-ro Edmond Privat.

La kunsido konfirmis la proponitan budĝeton de ICK, plialtigante la subvencion al la Akademio ĝis 500 sv. fk. Prof. D-ro Bujwid oferis por la Akademio 100 belg. fk. La monkolekto por la Akademio, aranĝita inter la ĉeestantoj, alportis ĉ. 200 sv. fk. Tiun monon oni transdonis al s-ro Fr. Schoofs, kiu ĝin forsendos al la Akademio.

Poste la kunsido aŭdis la raporton de s-ro Steiner pri la deficino de la 16-a en Wien. Laŭ propono de Prof. Dietterle oni petis la

---

*) Bonaj fotografiaĵoj estas ricevotaj ĉe la esperanta fotografisto Gołosow, kiu el Varŝava alvenis Antverpenon por ilin ekzekuti.

Vienajn samideanojn, ke ili prezentu la librojn por kontrolo plej malfrue ĝis la 21-a en Budapest.

Oni ŝanĝis la nomon de Konstanta Reprezentantaro de la Naciaj Societoj. Ĝi nomiĝos de nun: Plena Estraro de la Esperanto-Movado. (Heroldo N. 35). Ŝ.

Dum la tria Laborkunsido s-ro Warden resumas la raporton de la Lingva Komitato kaj Akademio. S-ro **Schoofs** komunikas, ke post la eksigo de s-ro **Privat** ICK elektis kiel prezidanton s-ron **Merchant**, S-ro **Privat** estas elektita honora prezidanto de ICK; S-ino **Isbrücker** kaj S-ro **Rollet de l'Isle** estas reelektitaj. S-ro **Krysta** proponas kolekti la subskribojn por enkonduko de Esper. en lernejojn. Oni aprobis la projekton.

Jaŭdon vespere en la Harmonie estis kostumbalo, kun kutimaj amuzoj kaj dancoj. Oni rimarkis multajn naciajn kostumojn kaj oni devas mencii, ke la pola kostumo plej placis kaj estis premiita je la persono de f-ino Bertizanka el Kraków. Ĉu ne estas vere tempo prezenti tiom de niaj interesaj kaj vere pitoreskaj kostumoj, kiuj ekzistas en nia lando? al niaj junaj gesamideanoj mi direktas mian alvokon. Tralegu nur, kiel mirinde sukcesis la Rikoltffesto en Spała kaj vi povas juĝi pri la estonta sukceso de polaj kostumoj dum la venonta Kongreso. Mi nur ne aprobas la fantaziajn kostumojn dum la internacia festo, kiu ja ne estas karnavalo, sed devas reprezenti ekzistantajn kostumojn, per kiuj oni vidas la evoluon de la nacia kulturo kaj sento.

La Ferma Kunsido.

S-ro **Merchant** malfermas la kunsidon kaj parolas pri la meritoj de s-ro **Privat**, kiu havas multe da laboro ne nur administra. Li ĉiam restos kune kvankam ne kiel prezidanto. S-ro **T. Jung** proponas ke la 14 de aprilo, la mortotago de nia Majstro, estu la tago de la originala esper. literaturo. Akceptita. S-ro **Merchant** proponas akcepti la rezoluciojn de Blinduloj, celantan la devigan instruadon de Esperanto en ciuj blindulaj lernejoj.

S-ro **Privat** prenas la parolon, ĉefe por danki la LKK: Karaj amikoj! Mi volas nur esprimi nian komunan senton al la LKK. Ni kore dankas la amikojn pro la granda tuta laborado por bona sukceso de la kongreso, ankaŭ pro ilia laboro por Esperanto en ilia lando. La nuna estis unu el la plej sukcesaj kaj plej grandaj lastatempaj kongresoj. Ni forgesu la malagrablaĵojn de la lasta tempo; sed ni ne forgesu, ke la homoj pasas kaj venas. Ni pensu pri nia samideano Stefano Radić! Sed en nia movado **unu** homo **ne** povas veni kaj pasi: nia majstro D-ro Zamenhof. Legu (dum la ĵus sankciita Librotago) unuavice la librojn de nia majstro kaj estu proksime al la animo de tiu nobla homo! Memoru pri lia celo kaj lia karaktero!

S-ro **Felix Zamenhof**: Antaŭ ol ni foriros kaj disiros en niajn ĥejmojn, antaŭ ol ni kalkulos niajn kongresajn impresojn, permesu al mi paroli kelkajn vortojn. Kiam mi veturis ĉi tien, mi havis malgajajn pensojn. Mi timis, ke io eksplodos kaj neniigos nian tutan laboron. Feliĉe la malbona aero disiĝis, kaj ni nun povas libere spiri. La bonaj

fortoj venkos. Unu el tiuj fortoj estas la Fundamento de D-ro Zamenhof. Fine oratoro sin turnas al ĉiuj por- kaj kontraŭ-reformistoj. Ne ekzistas perfekteco, eĉ D-ro L. Zamenhof sciis, ke Esperanto ne estas perfekta. Li sciis, ke la estonteco eble poluros ĝin; sed ĝi ne rompos ĝin. Estu la Dudeka altaro, sur kiu estu forbruligata ĉiu malpaco por la bono publika.

S-ro Merchant: Ni transdonu al la LKK, precipe al s-ro Schoofs, nian tutkoran dankon. (Aplaŭdego).

S-ro Schoofs: Mi estas kortuŝita pro la vortoj de D-ro Privat, de s-ro Merchant, de vi ĉiuj. Koncerne propagandon por Esperanto en Antverpeno kaj Belgujo, ni devas danki speciale vin mem pro via veno. Vi bonege propagandis nian aferon dum via ĉeesto. Mi promesas, ke la Antverpenaj gesamideanoj ne perdigos la semojn, kiujn via ĉeesto semis.

S-ro Merchant esprimas dankon al la oficistoj de la centra movado: s-roj Jakob kaj Kreuz.

S-ro Schoofs komunikas, ke entute alvenis **1494 aliĝoj** por Antverpeno. Donas kelkajn klarigojn pri la festeno kaj pri la ekskurso al Bruselo.

S-ro Jakob: Mi plu ne volas plendi; mi promesas daŭrigi fervoran laboron. Mi esperas revidi vin bonsane en Budapeŝto.

S-ro Merchant: Ni venis al la fino de la oficiala parto de la kongreso. Rerigardante la pasintajn tagojn, ni povas esti kontentaj. Vi hejmen iros kun pli granda kuraĝo, ol vi venis. Kaj nun ni kantu „La Esperon!“

Eksonas la himno, kaj la oficiala parto de la Dudeka finiĝis.

Post la ferma kunsido multaj samideanoj iris por aŭskulti la sonorilan koncerton, aranĝitan honore al esperantistoj. Oni povis aŭdi ankaŭ la esp. himnon. Multaj, kiuj ne vizitis havenon povis tion ankoraŭ fari. La haveno estas vere grandiosa, eble unua en Eŭropo. Ĝi havas 5500 metrojn da kajoj laŭlonge de la Skeldo kaj 22000 m. ĉirkaŭ la dokaro. La supraĵo de la dokaro post la fina konstruo estos kvarobla de la urbo Antverpeno mem.

Post la kongreso oni faris kelkajn ekskursojn por viziti Belugon. Unu el plej interesaj estas la vizito de Bruselo, kiun mi ekkonis jam de longe antaŭ la milito. Mi vizitis Bruselon antaŭ la kongreso kaj vidis grandan ŝanĝon precipe koncerne la senton de la loĝantaro. La milito kaj ĝiaj kruelaĵoj postlasis en Bruselo neforgeseblajn monumentojn. Estas vere grava instruado tio ĉio, kion oni vidas. Instruado, kiu ne povas perdiĝi, por la estontaj generacioj. La monumento de Philippe Baucq, de Gabrielle Petit kaj aliaj virinoj belgaj, mortpafitaj de germana militistaro memorigos al ĉiuj kaj por longa tempo, ke la milito estas plej granda maljusto. Povas ofte ekzisti inter la popoloj gravaj malkomprenoj kaj malkonsentoj, sed super ĉio staras la homa vivo, kiu estas por ĉiu plej valora donaco de la naturo kaj neniue havas rajton neniigi ĝin eĉ pro plej altaj, laŭ sia opinio, celoj. Neniu estro de la homa vivo! Ĉiu, kiu tion ne memoras, ne estas homo de la estonto. Ĝis hodiaŭ ni devas obei al la ŝtato, kiu disponas

nian vivon por siaj larĝaj celoj ekz. por la defendo de siaj limoj. Sed fine venos tempo, kiam nia oferema oboe ne estos necesa. La Ligo de Nacioj estas eble la unua modesta paŝo en tiu ĉi direkto.

O. B.

NIA DUDEKA EN ANTVERPENO.

La bela urbo de la Sepa, kie antaŭ 17 jaroj la entuziasmigita junularo eljungis la ĉevalojn kaj mem trenis la ĉaron, en kiu sidis la ĉiam modesta Majstro, nun denove gastame akceptis la kavalirojn de Verda Stelo, amase alvenintajn el ĉiuj partoj de la terglobo.

Organizado de Universala Kongreso, kiun partoprenas 1.500 personoj, ne estas afero facila. Ĝi postulas grandegan laboron, multan sperton kaj neelĉerpeblan energion.

Niaj antverpenaj amikoj, certe nun mortlacegaj pro farita laboro, povas esti fieraj pro tio, kion ili faris. La Kongreso estis organizita ĉiurilate modele. Sperta mano estis sentata ĉie, ĉiu eĉ plej eta detalo de la organizo estis bone prilaborita kaj prizorgita.

Jam antaŭ la Kongreso ĉiuj kongresanoj ricevis specialajn grandajn glumarkojn por la valizoj kun jam surprisita nomo kaj adreso de la kongresano (tre grava dum vajaĝo por eviti intermikson aŭ perdon), kovertojn kun surprisita adreso por ke la familianoj povu senpene forsendadi leterojn al la kongresanoj kaj por ke la kongresa poŝto povu rapide tiujn leterojn doni al la adresatoj; skoltoj atendis la alvenantojn en la stacidomo kaj kondukis ilin al la kongresejo. Policanoj, parolantaj Esperanton, kun bone videbla ŝildeto „Esperanto“ kaj verda stelo multe helpis al la kongresanoj dum iliaj vagadoj tra la urbo. Cetere, la ejojn por ĉiuj kongresaj aranĝoj oni povis ĉiam senpene trovi eĉ sen la policanoj, ĉar je ĉiuj preskaŭ stratanguloj troviĝis grandaj afiŝoj kun esperantlingvaj indikoj de la vojo. Tiuj afiŝoj estis bone rimarkeblaj de malproksime, ĉar ili estis ornamitaj alterne per la Esperanta kaj belga flagoj. La disdonado de kongresaj dokumentoj kaj prizorgado de ĉiuj aliaj aferoj en la kongresa oficejo estis tre rapida kaj bonorda dank' al la sufiĉa deĵorantaro kaj klara divido de la laboro inter ili, indikita je specialaj nigraj tabuloj.

La propaganda signifo de la Dudeka estis tre granda. Unu mil kvincent kongresanoj el kelkdek plej diversaj landoj de ĉiuj kvin mondpartoj estis vivaj kaj nerefuteblaj atestantoj pri la vivanteco kaj disvastiĝo de nia lingvo. Nunjare la malproksimaj kaj ekzotikaj landoj estis relative multe reprezentitaj. Krom Japanujo kaj Ĥinujo, kiuj ne estas delonge „novaĵo“ dum universalaj kongresoj, estis reprezentitaj i. a. Hindujo, Nova Zelando, Persujo kaj Malezio.

Kiel ĉiam, ankaŭ dum tiu ĉi Kongreso ĉeestis oficialaj reprezentantoj de kelkaj registaroj. Bedaŭrinde, nunfoje mankis la oficiala reprezentanto de la registraro de Polujo. Ni ne scias ankoraŭ la kaŭzon, kial la registaro de Zamenhofa patrujo ne sendis reprezentanton. Ĉiaokaze tio ne signifas, ke ĝi ŝanĝis sian ĝenerale bonan sintenon al nia movado. Ni ja ĉiuj ankoraŭ memoras la varman paroladon de pola registara reprezentanto dum la XIX-a en Danzigo, la

simpatian akcepton ĉe la ministro d-ro Strassburger, la subtenon, montritan de la registaro al la fermaj kongresaranĝoj post la XIX-a en Warszawa kaj Białystok. Ni supozas tial, ke manko de oficiala pola reprezentanto ĉe la Kongreso estis nur sekvo de iaj teknikaj malhelpoj.

El la amuza kaj distriga parto de la programo mi citu ĉefe la prezentadon de „Hamleto“ en Esperanto. Tiu prezentado, okazigita dum du vesperoj por ke ĉiuj kongresanoj povu ĝin ĝui, sukcesis bonege. La geaktoroj ne nur bonege prezentis siajn rolojn, sed-tion ni devas speciale mencii kaj substeki- ankaŭ modele elparolis nian lingvon. Kia diferenco estas inter tiu prezentado kaj la prezentado de „Ginevra“ en Genevo dum la XVII-a, kiam la teruraj „zed“, „zinjoro“ ktp., falantaj de la scenejo, tranĉis ĉiujn eĉ ne tro fundamento-fidelajn orelojn de la Esperantistoj. En Antverpeno ni povis plene ĝui la Esperantan teatran prezentadon. Ankoraŭ unu pruvo de praktika apliko de nia lingvo estas donita al la nekredema mondo. Teatro de estonteco — la internacia teatro, ebliganta al ĉiuj homoj ĝuadon de artistaj verkoj, indaj internacian diskonigon — estas nun ankoraŭ en siaj infanaj jaroj. Sed ĝi jam marŝas, ĝi kreskos kaj rapide ni vidos ĝian maturiĝon. La Esperantistaro memoru pri tiu aplikebleco de nia lingvo. Ni aranĝu bonajn teatrajn prezentadojn ne nur dum la universalaj sed ankaŭ dum la naciaj kongresoj. Lokaj grupoj kaj societoj Esperantaj fondu ĉe si amatorajn rondetojn kaj aranĝu de tempo al tempo teatrajn prezentadojn. Bona propagando kaj sukcesa rimedo por plivigli la internan vivon de la lokaj grupoj.

La tradicia internacia dancvespero en naciaj kostumoj, malgraŭ la tute nesufiĉa ejo, faris kiel ĉiam neforgeseblan impreson. Sorĉa bildo de diverseco de kostumoj, moroj, kutimoj kaj unueco de lingvo! Du internaciaj iloj — danco kaj Esperanto — estis plenplene utiligitaj dum tiu (iomete tro mallonga) vespero.

La afera parto de la Kongreso estis ĉefe dediĉita al tri temoj: universitatoj, radio kaj — niaj propraj „familiaj“ historietoj.

Universitatoj kaj radio sendube meritas plej seriozan atenton dum nia propaganda laboro. Radio, la ĝenia eltrovaĵo, malfermanta al ĉiu homo, troviĝanta eĉ en plej malgranda vilaĝeto, vaste la pordojn de ĉiuj scenejoj, lekcioj de la mondo, ebliganta al li ĉeesti per sia aŭdsento kunsidojn de la Ligo de Nacioj, parlamentoj, diversaj gravaj okazintaĵoj, — estas preskaŭ senvalora sen la internacia lingvo. Muziko estas internacia, do ĝi estas bone utiligebla per la radio. Sed la viva vorto, disportata per radio tra la mondo, nenion diras al la mililoj de radioaŭskultantoj, ĉar ili ne komprenas ĝin. Esperanto estas por la radio la plej necesa kompletigilo. Samtempe radio estas por ni plej bona propagandilo kaj ankaŭ tre grava instruilo: nun, kiam ankoraŭ mankas al ni spertaj instruistoj kaj — kiel ofte — ankaŭ la ejoj por instruado, perradiaj kursoj estas perfektaj rimedoj por amasega instrudo de Esperanto kaj ne nur pligrandigado, sed eĉ multobligado de niaj vicoj.

Same universitatoj estu nia plej proksima agadkampo. Scienco estas internacia, do ĝi ne povas ne uzi la internacian lingvon. Kiom

da superflua laboro estus evitita, se la scienco akceptus internacian lingvon. Senbezonaĵoj fariĝus la diverslingvaj tradukoj de sciencaj verkoj, nenecesa estus studado de diversaj lingvoj nur por kompreno de originalaj sciencaj traktatoj.

Kaj nun — pri nia propra, interna afero.

Depost la lasta vintro la Esperantistaro estis en ekscitita stato. Komence temis pri la landnoma demando. Malgraŭ la decido de niaj aŭtoritataj lingvaj institucioj, U. E. A. daŭrigis uzi la „io“-formon por plej multaj landoj kaj eĉ enkondukis tiajn tute netolereblajn landnomojn, kiel „Danmarko“ kaj... „Portugalo“. Tiu lingva sinteno de U. E. A. estis antaŭ ĉio plej multe bedaŭrata de la sinceraj amikoj kaj fervoraj adeptoj de tiu plej grava kaj ĉiuforte subteninda Asocio. Tial, eĉ la — iom tro akran — publikan leteron de s-ro Butler akceptis aprobe ankaŭ la plej fidelaj amikoj de U. E. A. La decidoj de niaj lingvaj institucioj ne povis ja esti ŝanĝataj arbitre per decidoj de eĉ plej kompetentaj kaj honorindaj komitatanoj de UEA.

U. E. A. cedis en tiu demando kaj revenis al la malnovaj laŭfundamentaj formoj de la landnomoj. Tiel la landnoma afero, dum kelkaj jaroj maltrankviliganta la Esperantistaron, fine malapaeris.

Sed intertempe okazis io alia. S-ro G. Delanoue, la agema ĉefdelegito de UEA por Francujo, ekutiligis sian energion por dissendado de cirkuleroj, kie la landnoma demando strange interplektiĝis kun diversaj kulpigoj kontraŭ la gvidanto de la Esperanto-movado d-ro Privat. La kulpigoj fariĝis ĉiam pli akraj kaj s-ro Delanoue ankaŭ plivastigis sian „agadon“, dissendante siajn cirkulerojn amasege al ĉiuj.

Rajto de kritiko apartenas al ĉiu. Sed ne estas honeste publike fari kulpigojn kontraŭ iu-ajn, se oni ne havas bone kaj zorge pruvitan materialon. Speciale, se temas ne pri kritiko de tiu aŭ alia metodo de laboro, sed pri mono. Suspektigi la gvidanton de Esperantistaro, havanta grandajn nerefuteblajn meritojn por nia afero, pri ia nerajta uzado de la mono de Esperantistaro, ne havante por tio pruvojn kaj plenan certecon, estas ago malinda.

Konante s-ro Delanoue, mi ne povas liberiĝi de impresoj, ke li estis erarigita de alia aŭ aliaj homoj, ne kuraĝantaj senkaŝe ataki d-ro Privat kaj tial elektintaj s-ro Delanoue por ke li efektivigu iliajn kaŝitajn celojn. S-ro Delanoue certe tro facilanime kredis al diversaj rakontetoj kaj ne komprenis, kiom da malutilo li alportas al nia movado, diskonigante ĉien ĉikanojn kaj ĉikanetojn kaj samtempe grave ofendante la honoron de homoj, sindone laborantaj por nia afero.

Dum la XX-an en Antverpeno la tuta afero devis esti solvita. La maltrankviligita Esperantistaro devis ricevi klarecon pri ĉio.

Intertempe kunvenis en Genevo reprezentantoj de diverslandaj UEA-anoj kune kun kelkaj komitatanoj de UEA kaj zorge esploris ĉiuj riproĉojn, direktitajn kontraŭ UEA kaj ĝiaj gvidantoj. La rezulto de la laboro de tiu „Enketa Komisiono“ fariĝis konata nur en Antverpeno mem (ĉar la Komisiono finis sian laboron ĝuste antaŭ la Kon-

greso) per ĝia „Publika deklaro“. Tiu deklaro finigis ĉiuj suspektojn kaj suspektetojn.

Tamen la gvidantoj de nia movado tre bone faris, farante la komunajn kunsidojn de K. R. kaj I. C. K. publikaj. Tio tre bone efikis por trankviligo de la ekscititaj mensoj kaj por senreste forigi ĉiujn eĉ plej etajn dubojn pri la honesteco de la atakitaj personoj. La multnombro de ĉeestantoj atestis pri intereso, kiun tiu afero vekis inter la Esperantistaro.

Malagrabla kaj peniga estis speciale la unua kunsido de K. R. kaj I. C. K., kiam d-ro Privat kaj s-ro Hans Jakob devis kvazaŭ akuzitoj en juĝejo pro grava krimo doni siajn klarigojn kaj respondojn je diversaj demandoj kaj riproĉoj. Neniam mi travivis pli malagrablajn momentojn, ol tiujn, kiam mi ĉeestis tiun kunsidon. Pezaj pensoj pri homa sendankemeco por socia laboro superregis mian menson kaj atakis mian kredon pri ebleco de idea laboro. Speciale kortuŝa estis la parolado de s-ro Hans Jakob, kiu simple kaj preskaŭ naive rakontis, kiom li persone suferis pro Esperanto kaj klarigis, ke li ne estas „raŭpo, vivanta prince en fromaĝo“, kiel oni suspektigis en la freŝe al la kongresanoj disdonita nova flugfolio de s-ro Delanoue. La ĉeestantoj aŭdis ne nur la „Publikan deklaron“, sed ankaŭ la longan kaj detalan protokolon de la Enketa Komisiono. Nenia dubo plu estis pri malpraveco de atakoj. S-ro Delanoue mem havis nenion por respondi. Sed li ankaŭ ne opiniis necesa esprimi sian bedaŭron pro tio, kion li faris. Demandita pri tio publike de kelkaj ĉeestantoj, li diris, ke li ne estas sola. Sed li ja povis almenaŭ en sia propra nomo kaj por sia propra persono esprimi bedaŭron. Ne estas malhumiligo, se oni konfesas sian eraron kaj volas kompensi la de si faritan maljustaĵon. Sed estas neindaĵo, se oni daŭras en sia obstineco malgraŭ ke oni konscias sian malpravecon. S-ro Delanoue volis esti tro kavalira, sed nur rilate al tiuj kaŝitaj incitintoj, al kiuj li nun dankas sian malvenkon en la kruciro kontraŭ d-ro Privat.

La XX-a purigis la atmosferon. La interna batalo, kiu ekskuis nian movadon dum la lasta tempo, finiĝis. Ĝi estis eble ankaŭ natura signo de pligrandiĝo de nia movado kaj amasiĝo de energio ĉe la Esperantistaro. Nun do ni uzu tiun energion por multe pli bona kaj laŭdinda laboro — por plua almilto de la mondo por nia sankta afero.

La Kongreso finiĝis, nun nin atendas persista, ĉiutaga laborado. Ni ĉiuj estu je niaj postenoj, laborante por la disvastigo de nia kara lingvo.

Ni laboru.

J. Ŝapiro.

RAPORTO DE LA T. E. K. A. KUNSIDO DUM LA 20^a UNIV. ESPERANTA KON- GRESO EN ANTVERPENO.

La 7-an de Aŭgusto 1928 je la dua horo posttagmeze okazis la faka kuracista kunveno en la Medicina Rondo (Cercle Medi-

cal) — kunvenejo de la Antverpena kuracistaro. Ĉeestis 53 personoj, reprezentantaj 13 naciojn.

La prezidanto: D-ro Blassberg el Krakovo (Pollando) malfermis la kunsidon per malonga parolado, bonvenigante la ĉeestantojn kuracistojn kaj la aliajn alvenitojn el diversoj tre malproksimaj landoj.

En la parolo li menciis, ke la kuracistoj — esperantistoj montras al la medicinistoj la ĝustan vojon por estonteco, ĉar la ĝisnuna multlingveco ne sufiĉas por kuracistoj al naciaj interrilatoj kaj dum la internaciaj kongresoj oni komprenas sole ĉirkaŭ 20% da enhavo, en la diskutado partoprenas ne la plej kompetentaj scienculoj, sed la plej bonaj poliglotoj. Fine li tralegis gratulleterojn, alvenintajn de kolegoj el diversaj landoj (Japanujo, Aŭstrujo, Pollando k. t. p.). Oni elektis honoran Prezidentaron, konsistantan el D-roj:

Prof. Gunzburg (Antverpeno), **Torres y Carreras** (Barcelono), **Buchanan** (Londono), **Bischitzky** (Praha), **Pattai** (Budapest).

Prof. Bujwid (Krakovo) bonvenigis la kunsidon en la nomo de la I. E. S. A. **Prof. Gunzburg** (Antverpeno) bonvenigis en la nomo de „Antverpena Medicina Asocio“. La programo komencis per raportoj de D-ro Blassebrg (Krakovo) kaj D-ro Briquet (Lille).

El tiuj-ĉi evidentiĝas ke la T. E. K. A. movado antaŭen iras kaj precipe disvolviĝas en Japanlando, kie ekzistas multaj filioj, fonditaj kaj apogataj de famaj japanoj profesoroj. Same ekzistas tie multaj kursoj por gestudentoj, multaj medicinaj prelegoj kun diskutado kaj preskaŭ ĉiuj pli gravaj gazetoj medicinaj presigas esperantajn artikolojn. Plie „Inter. Medicina Revuo“ presigas artikolojn, tute originalajn, konatajn sole en japana kaj esperanta lingvo kaj tiamaniere aliaj medicinaj gazetoj povas ĉerpi el ĝi artikolojn tute nekonatajn en Eŭropo. Ankaŭ en Eŭropo kaj Ameriko ekestiĝas filioj de T. E. K. A. Tutmonda Ligo por seksaj reformoj akceptis Esperanton, kiel oficialan lingvon.

La demando pri Esperanto estas akceptita en programon de la oka Soviet-Unia Kongreso de ginekologoj en Kiev.

Multaj fakaj gazetoj komencas referi pri esperantlingve aperintaj artikoloj.

Prof. Gunzburg (Antverpeno) parolis pri la kontraŭreumatisma centralo, troviĝanta en la Brugmana Hospitalo en Bruselo. Ĝi apartenas al la unuaj tiaspecaj centroj en Eŭropo.

Li priskribis siajn observojn kaj spertojn pri patologio, simptomo, terapio kaj statistiko. Sekvis diskutado en kiu partoprenis: D-roj: **Bischitzky** (Praha), **Róbin** (Varsovio), **Heinen** (Köln), **Torres y Carreras** (Barcelono), **Meyer** (Saarbrücken) kaj **Blüth** (Bad Neuenahr).

Torres y Carreras (Barcelono) preligis pri la Röntgena diagnostiko de la malsanoj, detruantaj la spirorganon.

En la diskutado D-ro Meyer substrekis gravecon de röntgenaj esploroj, kiuj montris lastatempe, ke tuberkulozaj kavaĵoj tre ofte troviĝas ne en la supraj, sed en mezaj kaj malsupraj partoj de la pulmoj.

Fine la preleginto menciis siajn impresojn el la Internacia Kongreso de Röntgenologistoj en Stokholmo, kie kontraste al la Esp. kunsidoj la interkompreniĝado estis tre malbona.

D-ro Róbin (Varsovio) prelegis pri nova simpligita prova matenmanĝo, en kiu li proponas anstataŭ la ĝis nun uzata matenmanĝo de Boas-Ewald, matenmanĝon, konsistantan el teo kun lakto kaj sukero. En la diskutado partoprenis: D-roj Blassberg kaj Meyer.

D-ro Raupp (Kaiserslautern) — referis pri enkonduko de Esperanto en la medicinajn kongresojn kaj faris koncernajn proponojn. En diskutado partoprenis D-roj: Kempeneers (Bruselo), Bischitzky Meyer, F-ino Offerhaus (Hago) kaj Róbin, kiu atentigis pri specialaj proponoj, farotaj en la lasta parto de programo.

F-ino **Wolff** (Klewe) — referis pri enkonduko de Esperanto en internaciajn banlokojn kaj rakontis pri siaj spertoj tiurilataj, ĉefe koncernantaj Bad Nauheim.

En diskutado partoprenis: D-roj Meyer, Briquet, Róbin, Bischitzky, Raupp kaj Heinen.

Poste D-ro Róbin referis projektojn de la T. E. K. A. estraro: 1) krei sekciojn ĥemian-farmaciistan, de bestkuracistoj kaj med.-studentoj, 2) krei laborfakojn: kongresan, balneologian, eldonan kaj propagandan. Post vigla diskutado en kiu partoprenis: F-ino Hanbury (Londono), Meyer, Blassberg, Sola-Montserrat (Tarrasa), Bischitzky, F-ino Offerhaus estis akceptitaj proponoj de la Estraro kun aldono de D-ro Bischitzky (Praha), ke kiel ordinara membroj de T. E. K. A. estu akceptataj krom kuracistoj ankaŭ parencaj profesiuloj, kiuj havas akademian gradon.

La konferenco okazis en stila sidejo de Antverpena kuracistaro, ornamita per belegaj pentraĵoj de famaj pentristoj.

La vigla scienca diskutado de diversnaciuloj okazis sole en Esperanto, ĝi estis grava kaj serioza. Samtempe regis tre amika, agrabla atmosfero.

Post la laborema kunsido okazis komuna vizitado de Zandera Instituto de Prof. D-ro Gunzburg en Antverpeno, kiun sekvis amikeca komuna tetrinko kaj fotografado.

La hispana plej malnova kaj plej grava medicina gazeto „El Siglo Medico“, direktata de fama D-ro Carlos-Maria-Cortezo sendis specialan korespondanton por la T. E. K. A. kunsido al Antverpeno.

KONFERENCO DE UNIVERSITATANOJ ESPERANTISTAJ EN BRUSELO.

De post longa tempo jam evidentiĝis la neebleco de seriozaj laborkunsidoj dum la universalaj kongresoj kies tagordoj estas kutime ŝargataj de multaj festkunvenoj. Jen kial la lastaj jaroj faras komencon de esperantistaj fakkonferencoj kaj kunvenoj kiuj ne havante la karakteron de amasmanifestacioj estus rekompense pli seriozaj laborkunvenoj, ebligantaj utilan pristudon de la problemoj gravaj por nia movado.

La antaŭenpuŝo de nia movado en la universitataj rondoj, estas tre grava problemo, precipe aktuala post la kreo de oficialaj katedroj de Esperanto ĉe kelkaj universitatoj. Pro tio, la Franclanda Esperantista Universitata Federacio kaj la Brusela Universitata Grupo konsideris utile aranĝi kunvenon de universitatanoj en Bruselo ĝuste antaŭ la universala kongreso de Antverpeno. Ĝi ne estis tre brue kaj reklame anoncita, pro manko de monrimedoj kaj pro ĝia karaktero mem kiel unua provo de aparta esperantista universitata konferenco. Tamen, profesoroj kaj studentoj, delegitoj de studentaj kaj universitataj organizaĵoj esperantistaj el 6 landoj, venis speciale Bruselon por ĝin partopreni.

Inter aliaj ĉeestis prof. Pinty el Alĝero, prof. Dudkoviĉ el Zagreb, f-ino Bernson, vicprezidentino de Franca Nacia Unuiĝo studenta, inĝ. Zylberstejn, magistroj Depeyroux kaj Le Bournis, sekretaroj de F. E. U. F., studentoj Van der Lyn kaj Durieu, de la Brusela Universitata Grupo, stud-o Trochimowski kaj f-ino Weinstein, el Varsovia studenta grupo, stud-o Ziomek, el Krakov, s-ro Wawson, el Liverpool, k. al.

Sub la lerta prezidado de s-ro Pinty, estis dum du tagoj (31—VII. 1—VIII.) pridiskutataj en la salono de Brasserie Flamande, la problemoj de la esperanta movado en universitataj rondoj kaj la preferindaj organizformoj. La konferenco konsentis diversajn rezoluciojn, el kiuj la plej grava estas la kreo de specialaj esperantistaj organizaĵoj en ĉiuj landoj (kiel sekcioj aŭ ne de naciaj societoj.) kaj la starigo, dum la universala kongreso en Antverpeno, de la Internacia Komisiono de Universitatanoj por plifaciligi la kreon de tiuj organizaĵoj kaj ilian laboron ĝis la kreo de Tutmonda Esperantista Universitata Federacio.

Por substreki ankaŭ la propagandutilecon de similaj apartaj kunvenoj, ni aldonu ke la rektoro de Altteknika Akademio en Wien alsendis pere de s-ro Steiner varman salutleteron. Plie, kelkaj bruselaj gazetoj aperigis komunikojn kaj eĉ foton de la konferenco.

Ni esperu ke tiu modesta laborkunveno estas unua paŝo por pli gravaj periodaj universitataj konferencoj, kaj ke ĝi signifos pli rapidan organizon de nia movado en universitataj rondoj.

Zylberstejn.

LITERATURA FAKO.

Jerzy Żuławski: Eros kaj Psiĥe.

Fr. A. Prengel, Bydgoszcz.

Ekzistas temoj, allogantaj eterne poetojn diversnaciajn. Tia estas ankaŭ la sugestia antikva fabelo pri „Eros kaj Psiĥe” de Apuleus. Depost la epoko renesanca preskaŭ ĉiuj literaturoj humanismaj de Eŭropo sentigas la ĉarmon de la Platona heroino Animo-Psiĥe kaj tiun de Eros-Amor, plej antikva kaj potenca el dioj kosmaj, simbolanta la aspirojn al idealo. Plej multe da tiutemaj verkoj de

Boccaccio ĝis Leopardi aperis en la itala literaturo. Poste sekvas hispana, franca, germana, holanda kaj angla literaturoj. Kaj la pola absolute ne postrestas en tiu ideala konkurado. Sub diversaj titoloj aperis vico da verkoj, skizantaj en ĉiam novaj formoj la eterne daŭrantan fabelon.

Inter ili gigante elstaras la en 1904 s. t. „Eros kaj Psiĥe“ aperanta dramo de Jerzy Żuławski, konata jam al la tutmonda esperantistaro per la tradukoj de liaj „Pax“ kaj „Fabelo pri homo feliĉa“. Per la citita verko de la genia poeto, mortinta en hospitalo en 1919 pro dum milita infektiĝo epidemia, la pola literaturo pliriĉiĝis per grava ĉefverko, inde enviciĝanta samtempe al la literaturo Eŭropa. Disvendo ĉu mallonga tempo de kelkdek mil presitaj ekzempleroj, entuziasma akcepto al la dramo sur ĉiuj scenejoj polaj, tradukoj kelklingvaj ekuzo de la teksto por siatempe en Berlin unuafoje sukcese ludata samtitola opero de L. Różycki, — jen, ĉeno da triumfaj sukcesoj de tiu ĉi belforma poemo drama. Klara kaj profunda estas la ĉefa motivo de la fama verko: Potenco esprimo kaj simbola prezento de la konflikto inter idealo kaj realo, eterna batalo de la homa animo por la naturaj rajtoj kaj vivdeziroj, batalo „par excellence“ ĉiama kaj ĉiea por la ĝusta rajto al amo, reinkarniĝo de l'faro kaj realiĝo de la eterna homa deziro je amo. Estante ilustrado de la internaj konvinkoj kaj nobla vivfilozofio de talenta poeto kaj funda pensulo, „Eros kaj Psiĥe“ samtempe prezentas dramigitan historion de la homa animo, simbolo paŝanta sur la dorna vojo tra la diversaj epokoj de la estinto, nuntempo kaj malproksima estonto, en doloro kaj sufero, meze de triumfanta, idealon moke ridiganta malbono, tra abisma maro da sentaŭgo kaj kruelo, — daŭre malhelpata, sed senĉese, persiste, senhalte paŝanta, fluganta, jes, fluganta alten, pli alten, al celo difinita, al la sunradia sopirita regiono de l' elektitoj, al la rava lando de l' estetika Triunuo: Amo, Vero kaj Belo. La dramo, arte fandinte simbon kun naturalismo, memoriganta laŭ koncepto ekstera la de K. Kaloscay esperantigitan faman poemon dramon, ĉefverkon de la literaturo hungara de la genia Emeriko Madách s. t. „Tragedio de l'homo“, — en lingvo laŭ formo kaj stilo belega, gracia, senmakule pura, kantita el la fundo de poeziplena animo, — al vidinto postlasas impreson potencon. Dum ĉe Madách okazas batalo inter Lucifero kaj Adamo, ĉe Żuławski prezentiĝas la tragedio homara inter Blaks (el greka lingvo: malsaĝa, maldiligenta), simbolo de malprudenta materia parto de la homa naturo kaj Psiĥe, simbolanta la prudentan parton, la animon, la flugon al ideo kaj idealo. Blaks estas la absoluta kontraŭulo, la senĉesa malhelpilo de la Psiĥe'aj aspiroj al Eros. En sepakta longa agado ili sin poluse kontraŭstaras. Dum en la unua akto, aganta „en lando feliĉa kiam dioj migradis sur tero“, Psiĥe estas arkadia reĝa filino kaj Blaks — ŝia servisto, en la dua akto, epoko de „krepusko de dioj“, ŝi aperas kiel migranta kantistino, li — kiel roma prefekto en Aleksandrio. Ĉenita en la tria akto al kristana, monaĥeja ĉelo mezepoka, Psiĥe, dezirante ĉi tie trovi la novan Eroson, renkontiĝas kun sia kontraŭulo Blaks, la monaĥeja abato. La Psiĥe'a animbatalo, improvizita ĉi tie en viva kontrasto, enhavas akran kri-

tikon pri la ĝishodiaŭe ekzistanta monaĥeja vivo, ofte celanta dogme subpremi, kateni la liberan animan flugon al idealo, — kaj montras, kiel la unua simpla kaj alta instruo de Kristo transiĝis en formalisman asketismon.

Ankoraŭ dum la epoko de l' renesanco, dum la franca revolucio kaj en la hodiaŭa tempo „en unu el la ĉefurboj Eŭropaj, ĉiam en nuna tempo“, kie la moderna „von“ Blaks aperas kiel kortega konsilanto kaj bankiero kaj Psiĥe kiel lia mone aĉetita amatino, — renkontiĝas la du kontraŭuloj. En la lasta akto „ludonta en tempo estonta, ie ajn“, Blaks, potenca reĝo de la jam tute materialigita kaj mekanigita tutmondo, — kie memkonscia animo estas al li plej danĝera, — vivtenas Psiĥe en profunda karcero, ŝin la eternan revociulinon, reĝan filinon. Kaj lastan fojon ambaŭ staras kontraŭ si, okul-al-okule, kaj je unu ŝia movo, li la potenca, teren falas neniigita, liberigante nun la katonitan spiriton el la ĉenoj de l' materio, permesante al Psiĥe fine apoteoze kuniĝi kun la sopirata Eros, dio de l' amo, sciiganta ŝin samtempo, ke li estas identa kun Thanatos, dio de l' morto.

„Eros kaj Psiĥe“, plej potenca kaj universalkarakterata el la sepo de plume kaj cerbe kreitaj poemdramoj de Jerzy Żuławski espereble baldaŭ trovos lertan tradukanton por poste presaperi je la ĝuo de la tutmonda esperantistaro.

KISOLOGIO.

Interesaj ĉapitroj. — Kiso kaj scienco. — Tehniko de l'kiso. — Lernejo de kizado. — Malamikoj kaj adeptoj de l'kiso. — Gvidlibro.

Kial do ne? Se oni povas fari scienco la meandrajn liniojn sur la fingro aŭ la esofagon de lumbriko, do kial ne ankaŭ la kisojn? „Diru al mi, kiel kaj kiun vi kisas, kaj mi diros al vi, kiu vi estas“. Jen la unua ĉapitro de tiu neverkita ankoraŭ libro. Kaj poste estos multaj aliaj ĉapitroj, nemalpli utilaj: „Kiam kreiĝis la kiso?“, „Ĉu Adamo kisis Evon?“, kaj se li tion faris, ĉu antaŭ aŭ post la peko? (Por personoj ŝatantaj la hipotezojn kampo ankoraŭ tute ne... kisu-zita). Aliaj ĉapitroj: „Kiso normala kaj malnormala“, „Kiso senkulpa kaj diboĉa“, „Kiso por kiso, por sporto, por rekordo, kiel arto por arto“, „Kiso de devo kaj devo de kiso“, „Kiajn virinojn oni ne devas kisi?“, „Kisoj ŝtelataj, donacataj, aĉetataj, eldevigataj, ordonataj, delogataj kaj ĝajnataj“, „Kisoj nesinceraĵoj, kisoj de admiro, kisoj pro kompato“, „Kisoj danĝeraj kaj nehigienaj“, „Arto kaj kiso“ kaj „Kiso kiel arto“.

Jen kiom da temoj, kiom da enhavo por diskutado! Por la psihologo ekzemple: „Kion oni al si imagas kisante?“ Kaj ĉu iu traktis tian problemon: „Kiam oni devus kisi?“ aŭ „Kiam ne kisi?“ aŭ „Kiso kaj la sunmakuloj“, „Kiso kaj fervoja tunelo“, „Kiso kaj lingvo internacia“. Kiaj perspektivoj kaj aspektoj! Aŭ por etnografo: „Kiel kisas diversaj nacioj?“; por satiristo: „Kiso kaj ĝia interna ideo“; por literaturisto: „Kiso en la romanoj de H. A. Luyken“. Temo de romano: „Homo, kiu kisis“, aŭ „Nekisita virino“. Por radioamatoro: „Super-

kisodino kun reciproka reakcio" por statistikisto: „Kiom da kilogramoj da pudro forkisas ĉiutage la tuta homaro?" aŭ „Kiom da ĉevalpovoj kreigas de l'energio produktata per la kisoj en la daŭro de unu jaro?".

Ni priparolu almenaŭ kelkajn el tiuj punktoj. „Ĉu kiso estas bela aĵo?": unu paro da lipoj, kiu sufokas alian paron da lipoj, mentono premas mentonon, nazoj platigitaj kiel du teleretoj. Oni devas havi sufiĉe multe da kuraĝo, por tiaspecan sufokadon de du vizaĝoj nomi belajo. Kaj tamen, ne ekzistas tiom malbeleaga aĵo, kiun ne deformigus la arto por siaj perfidaj celoj. Tiamaniere aperis kiso en la arto. Kompreneble tia kiso estas tute sensenca, ĉar ektuŝeto de lipoj per lipoj estas nur skizo de kiso, projekto de kiso, sed ne la kiso mem.

„Ĉu la homoj scias kisi? Multon oni povus rakonti pri tio. Mi supozas, ke ankaŭ ĉi tie estus aplikeblaj la plej novaj labormetodoj, kiel en la fabrikoj de Ford. Oni povus uzi tre bone ĉiujn aparatojn, servantajn al t. n. psiĥoteĥniko, aŭ esplorado de kapabloj.

Eble jam ie fondiĝis aŭ fondiĝos lernejo de kisado. Kiel tia lernejo aspektos? Se en Ameriko, tiam la praktiko superados la teorion, la lernejo posedos grandegan nombron da modeloj kaj modelinoj, je kiuj ĉiu plenlernos la arton de kisado ĝis la plej subtilaj nuancoj. Estas kompreneble publikaj prezentadoj kaj konkursoj de kisado. Venkinto, ĉampiono de kisado, kiu plej bele kaj plej obstine scipovos kisi, ricevos donace eble la plej delogan buŝeton. Sur la muroj de tiu instituto mi vidas jam surpendigitajn sentencojn ekzemple: „Kiso estas mono", „Kiso matena estas higiena", „Kis' en vespera horo pli valoras ol oro", „Prokrastata kiso malbongustas", „Kisante rapidu malrapide", „Alrigardu la kisobjekton dufoje, antaŭ ol vi unufoje ĝin kisos" ktp.

Kiel ĉio en la mondo, same ankaŭ la kiso havas siajn adeptojn kaj malamikojn. En kelkaj landoj ekzistas eĉ societoj kontraŭkisaj, propagandantaj la prohibicion kisan. Mi ankaŭ estas adepto de l'prohibicio, kompreneble, kiel ĉiam en tia okazo, de l'prohibicio modera. Tial mi neniam pli ofte kisas, ol mi havas por tio okazon. Tiamaniere mi pasigis la pli grandan parton de mia vivo tute sane ĉe tiaj prohibiciaj kisetoj. Imitadu mian ekzemplon, des pli, ke finiĝis jam de longe la printempo, dum kiu la homoj speciale ŝatas kisadi tute same kiel en ĉiuj aliaj jarsezonoj.

Laŭ Tommy esperantigis
Baroko.

PATRO KAJ FILO.

W poniedziałek rano
kosił ojciec siano

Lunde ni matene falĉis fojnon pene
Falĉis patro, falĉis mi
Falĉis ambaŭ kune ni

Kaj marde matene ĝin sekigis pene
Iom patro, iom mi
Ĝin sekigis ambaŭ ni

Merkrede matene rastis ĝin senĝene
Rastis patro, rastis mi
Rastis ambaŭ kune ni

Kaj jaŭde matene hejmen portis pene
Portis patro, portis mi
Portis ambaŭ kune ni

Vendrede matene vendis ĝin senpene
Vendis patro, vendis mi
Vendis ambaŭ kune ni

Sabate matene drinkis ni festene
drinkis patro, drinkis mi
Drinkis ambaŭ kune ni

Dimanĉe matene en fojneĵ' malplene
Ploris patro, ploris mi
Ploris ambaŭ kune ni.

Tradukis el pola lingvo **Grenkamp.**

SOCIA VIVO.

LA KUNVENO DE POLAJ LEGIONISTOJ EN WILNO

la 12 de aŭgusto.

Wilno estas la urbo, kiu plej multe suferis dum la ribelo kontraŭ rusa registaro en 1863 kaj en postaj jaroj. La antaŭ nelonge fama universitata urbo, en kiu prelegis mondkonataj Profesoroj: Śniadecki, Frank kaj multaj aliaj; kie naskiĝis aŭ loĝis plej konataj poetoj: Mickiewicz, Słowacki; la urbo, en kiu pola parolado disvolviĝadis en la tempoj, kiam en aliaj polaj urboj la vivo de la inteligentuloj ne estis tiom favora; meritplena pola urbo sub la guberniestro Murawjew preskaŭ senigita de iu ajn pole parolanta oficisto en la publikaj oficejoj. Terura guberniestro, kiu eĉ ricevis alnomon „la pendigisto“, post la ribelo pendigis ĉiujn, kiuj eĉ simpatiis kun ribeluloj. Ĉie en la publikaj ejoj oni almetis tabulojn kun inskribo: estas malpermesite paroli pollingve. Se iu ajn persono ne konanta rusan lingvon elparolis polan vorton, li estis aŭ tuj arestita kaj devis pagi monpunon, aŭ estis malliberigita. La ĝis nun katolikaj preĝejoj transformiĝis en la rusaj ortodoksaj.

Oni ne povas eĉ imagi moralajn turmentojn, kiujn travivadis la malfeliĉa loĝantaro, precipe dum la unuaj jaroj post la ribelo. Sed

malgraŭ ĉio tio oni ne povis neniigi polan senton nek animon ĉe la obstinema Litvano. Ĉar oni sub la nomo Litvano komprenis tiam la loĝantojn de Wilno kaj ĉirkuajo, kiuj estas efektive pole pensantaj kaj parolantaj homoj, el Polujo alvenintaj poloj, polonigitaj litovanoj aŭ plejmulte blankrutenoj, kiuj sin sentis korpe kaj anime kunligitaj kun Polujo por la vivo kaj morto. Efektive dum la ribelo tiuj Litvanoj havigis al Polujo plej taŭgajn patriotojn, kiuj parte ankoraŭ longe post la kruela neniigo de la ribelo batalis unuope en la densa arbaro kontraŭ rusa militistaro. Mi mencias nur la nomon de la Pastro Mackiewicz, pri kiu oni rakontis al mi, kiel infano, verajn mirindaĵojn.

En tiu ĉi Litvujo naskiĝis tute proksime al Wilno, en la propraĵo de sia patro Zułow, la unua pola Marŝalo Józef Piłsudski. Li suferis kun sia familio ne pli malmulte, kiel aliaj samlandanoj sub la rusa jugo. Estas tute kompreneble ke tiel forta animo ne povis esti rompita kiel multaj pli malfortaj. Li kreskis, studis, suferis sed pensis ĉiam pri la liberigo de la Patrolando. Li kunlaboris en tiuj tempoj kun la socialista partio, kiu estis ankaŭ severe persekutata de la rusa registaro. Preskaŭ mirakle li povis eviti la pendigilon, kiu jam estis tre proksima. En Krakovo, kien li forkuris el la petroburga malliberejo li komencis prepari polajn legionojn por la liberigo de Polujo. Kaj li sukcesis. Venis la momento kiun delonge, eĉ senespereme atendadis niaj patroj kaj avoj, kies ostoj disŝutitaj tra la vastaĵoj de la Siberio, aŭ post la mortpafo aŭ la pendigo kuŝas subtere... Alvenis tempo de la reviviĝo kaj ekstaris Piłsudski kun siaj legionistoj... Ĉu estas mirinde, ke Li estas tiel kunligita kun siaj knabetoj, ke li sentas ĉiujn iliajn aĝrablojn kaj dolorojn.

Dum la malĝojaj tagoj kaj monatoj kaj jaroj ili restadis kune en la militkampoj pensante nur pri la reviviĝo de la Patrolando... multaj, tre multaj ne plu vivas, donacinte sian junan vivon por la granda Ideo.

Ĉu mirinde, ke ili ĉiuj kune kun sia Aveto (Dziadek) kolektiĝis en kara por ili ĉiuj urbo Wilno rememorigante siajn travivaĵojn, dum Lia Episkopa Moŝto, de ĉiuj amata pastro Bandurski benis la Legionistan Standardon de Wilnaj legionistoj. Ĉu estis eble, dum tiom kortuŝaj horoj pensi pri iu ajn malamika agado eĉ kontraŭ s-ro Waldemaras? Mi estas certa, ke, se s-ro Waldemaras alvenus Wilnon en tiu momento solena oni trinkus volonte lian sanon, oni lin akceptus korege en sia amata urbo, kiu ne pli estas la urbo de la suferoj sed la urbo de la renaskiĝo de la patrujo. La korespondantoj de diversaj eksterlandaj kaj litovaj gazetoj, kiuj ĉeestis dum tiu solena festo en Wilno povas unuanime certigi, ke ĉiuj ĉeestantoj ĝuis nur veran ameman senton por ĉiuj najbaroj eĉ hor' ne amikaj. Estas vere malfeliĉo por Litovujo ankaŭ, ke ĝi volas havi Wilnon kaj ne volas konsenti, ke en Wilno tute ne ekzistas litovanoj. Prave dirante eĉ en Kowno (Kaŭnas) antaŭ la milito, vizitinte ĝin mi ne aŭdis parolantajn litove, sed ruse aŭ pole.

Do en Wilno ni asistis je solenaj tagoj kaj belaj rememoraĵoj. Ĉiu, kiu vizitis tiun urbon dum tiuj tagoj vidis amason da gajaj viroj

kaj virinoj parolantaj pri la belega soleno kaj pri sia amo al la unua Marŝalo de Polujo.

„Ĉio kio estas por mi aminda“, diris Marŝalo en sia parolado, „estas ĉi tie, en Wilno. Ĉi tie unuaj vortoj de l' amo, unuaj de la saĝeco, ĉio por kio la infano kaj la junulo vivis, karesante la montetojn, riverojn kaj urbajn murojn. Wilno estas la plej bela urbo de l' mondo! Mirakloj de la memoraĵoj, ravo de la renaskiĝo, ĉiuj revoj de l' homo kiu ne scias ĉu li morgaŭ ne kuŝos sub tero... Mi memoras tiun Wilno, kiam Polujo apenaŭ komencis vivi — ni devis tiam batali, kiam ĉe niaj najbaroj oni jam dormis trankvile. Vi diris tiam: nia Komendanto amas Wilno. Li ĝin havos; ni ĝin al li havigos. Sed tiom multaj el vi restas tie, proksime, ĉe la tombaro de Rossa! Tie restas mia koro!“

Bd.

RIKOLTOFESTO EN SPAŁA'A REZIDENCO DE LA PREZIDANTO DE LA POLA RESPUBLIKO.

Jam de la antikvaj tempoj en Polujo la rikoltfestoj estas festataj kiel ĝoja festo post laciga rikolta laboro: ne nur rikolta; ĉar la kamparano tutan jaron laboras kaj maltrankviliĝas, ĉu li ricevos sufiĉan rekompencan por sia konstanta laciga penado. Fine li vidas, ke la greno jam estas en la grenejo, ke la fruktodona tero—patrino plenumis sian taskon, ora greno plenigis ĝis la tegmento la ejon; estas sufiĉe da pano ne nur por si mem, sed por aliaj, por kiuj la pano estas necesa, pli necesa ol iu ajn alia nutraĵo potaga. Do la rikoltfestoj estas por terkultura lando vera granda festo. Speciale en tiu-ĉi jaro oni estis en Polujo tre maltrankviligita de post la malfavora vintro, dum kiu la sekalo en multaj lokoj preskaŭ pereis. Sed la somero estis favora por la grajno. Oni havas rezulton, kiun oni eĉ esperis. Rikolto estas en Polujo ne tiel granda kiel ĝi povas esti, tamen oni havas sufiĉe da pano.

Antaŭ unu jaro Sinjoro Prezidanto aranĝis en Spała, sia comeraĵo unuafoje la rikoltfeston. La ideo de tiu festo en Pollando estas vere feliĉa ideo. La Prezidanto, kiel unua Mastro de la Ŝtato, mastro, multe laborinta dum sia vivo kiel lerta kemiisto por riĉigi la terkulturon per siaj malkovroj en la kemio de la artefarita azota sterko, sukcesis en tiu ĉi direkto kun siaj nuntempaj helpantoj plibonigi la fabrikadon de la azotaĵoj por terkulturo, plimalaltigi ĝian prezon; tiamaniere li akirebligis la tiom valoran substancon por terkulturo. Oni povas esti certaj, ke de jaro al jaro la terkulturo en Pollando kreskos kaj disvolviĝos dank' al tiu valora agado de ĝia Prezidanto. Oni povas diri tute certe, ke neniu en Polujo rajtas pli iniciati la ĝojan rikoltfeston ol nia meritplena Prezidanto.

Tiu-ĉi-jare la festo estis vere grandioza. La ĉeestintoj povis admiri ne nur la organizon, sed tute neatenditan grandegan partopreton de tiom multenombraj agrikulturaj societoj, alvenintaj el tuta Po-

lujo, vestitaj je siaj lokaj multkoloraj kostumoj. Neniam oni povis imagi, ke tiom da diversaj, belaj, antikvaj kostumoj ekzistas en nia lando. Estas dezirinde por la tutmonda folkloro pli profunde pristudi tiujn vere karakterizajn vestaĵojn.

La festo komenciĝis je la oka horo matene dum bonega somera belvetero. La suno brilis kaj brulis, dum la tuta ĉeestantaro asistis al la solena diservo sub la serena ĉielo. La altaron kaj la seĝojn de la Prezidanto kaj de la ŝtatestro ĉirkaŭis 40-mila ĉeestantaro.

Episkopo Bandurski prave nomis hodiaŭan feston post tiom da suferoj kaj sangaj bataloj de Pollando kontraŭ tri potencaj malamikaj ŝtatoj-vera, pacema trankviliga festo, kiu por ĉiuj popoloj de la mondo devas fini kruelajn interfratajn mortigojn kaj komenci novan epokon de la interfratema kunlaborado. Estas ja festo de la interkompreniĝo kaj interkonsento en la komuna kunlaborado por la neniigo de la mizero kaj malsato.

Eksonis la kortuŝanta por ĉiu Polo kanto:

Ho Dio, kiu dum longaj jarcentoj

Konservis Polujon en glora potenco !

Antaŭ okuloj de mia animo ekstaris la sama kanto aŭdita dum mia infaneco en 1862, kantita de mia patrino kaj de multaj aliaj patrinoj, perdontaj siajn filojn sur la pendigiloj, larĝe en tuta Litovujo kaj Polujo, en Wilno kaj Warszawa konstruitaj de Muraviev „la pendigisto“. Tiom da malfeliĉaj patrinoj, filinoj, edzinoj, tiom da sango kaj doloro! Hodiaŭ brilas supre la suno kiel ĝi brilis antaŭ 65 jaroj! Sed kia diferenco!

La kanto eksonas hodiaŭ kiel kanto de l'pacigo ankaŭ por tiuj, kiuj multe suferis kaj ne povis esti tiel feliĉaj kiel ni; ili nur esperis la revivigon de la amata patrolando, ni vidas ĝin renaskitan! Supervivis ni, feliĉaj posteuloj por atesti, ke tiuj, kiuj firme kredis kaj esperis je la reviviĝo, ne trompiĝis!

Kanto de la reviviĝo, kiom alie ci sonas en miaj oreloj! Hodiaŭ dum la tutpollanda rikoltfestoj, kiam ni rikoltas la fruktojn de la gepatra suferado kaj sangado dum 150-jara mallibereco!

Ĉeestantoj disiĝas. Komenciĝas la pretermarŝo de la kamparanoj antaŭ ilia Mastro kun kantoj kaj kronoj faritaj el diversspeca greno ofte tre arte, diversmaniere, diverskoloro. La Mastro, ĝoje ridetante, vestita je blanka krakova drapsurtuto („sukmana“-pole nomata) ricevas la salutojn. La societoj malsupren klinas la standardojn, eksonas laŭtaj ekkrioj: vivu nia patro Prezidanto, vivu kara paĉjo! La pretermarŝo daŭras du horojn kvankam oni rapidas, preskaŭ kuras.

Oni jam komencas senti laciĝon: tiom da agrablaj sentoj, tiom da rememoraĵoj!

Je la dekkvara horo sekvas la transdonado de la kronoj kaj prezentado de diversaj terkulturaj societoj kaj asocioj, sed tiun-ĉi solenon malhelpas pluvo, komencanta tute modeste; iom post iom el pluveto iĝas pluvo, poste pluvego, la tuta ĉeestantaro malsekiĝas ĝis la haŭto, sed la ceremonio daŭras; mi ne povas rezisti kaj forkuras, serĉante sekan lokon por ŝanĝi la vestaĵon kaj ĉemizon. Feliĉe mi

estis antaŭvidanta; mi ĝin havas en mia sako, sed kion faros tiuj mi-
loj, kiuj ne povas ŝanĝi la malsekigitajn vestojn.

Mi revenas sub la gasteman tegmenton de la Spała'a rezidenco kun kelkaj aliaj same malsekiĝintaj malfeliĉuloj. Post la ŝanĝo de vestaĵoj mi demandas, ĉu la Prezidanto kun la sinjorino Prezidente-dzino jam revenis? Ne, ili ambaŭ restis ĝis la fino, ĝis kiam la lasta krono estis prezentita! Ĉu ne vere kortuŝa kunligema festo! la terkulturisto ofte devas resti sammaniere sub la pluvego, se li sentas neceson de la plenuminda devo! tion ĉi ne komprenas, ofte eĉ mal-komprenas la urbano! Nia kara prezidanto tute serioze, ne nur ce-remonieme, vestiĝis je la kamparana krakova blanka surtuto!

Vesperigās. La nuboj disiĝas. Alvenas la momento de la komu-na vespermanĝo. Apud la tabloj kovritaj per blankaj tablotukoj sidi-ĝas centoj da delegitoj miksite, senrange: apud la Prezidanto sidas kamparanoj kun la ministroj, generaloj, ĉiuj kune, gaje babilante. Ko-menciĝas belaj kamparanaj kantoj: belegaj ĥoroj: plej belaj estas ukraina kaj kujava. Oni komencas karakterizajn dancojn: unuagrada estas el Zakopane danco de la montaranoj. Rememorigo de la an-tikvaj karpataj rabistoj; sekvas krakova danco: krakovjak, poste ku-javjak, oberek, mazur, ukraina kozaka danco kun la sabro, mi ne po-vas specifi ĉiujn, por tio oni devas esti pli specializita. Oni nur povas kaj devas konfesi, ke okuloj elsaltas de la orbitoj, vidante tiom da viva ĝoja energio de la belega ĝejunularo. Tiom da pacema forto kaj paciga, gaja, ofte infane naiva, ĝojema sento. Sekvas krakovaj dan-coj kun alkantetoj. Komencas dancadi seriozaj ministroj, generaloj, ne ĉiam lertaj dancistoj. Kaj humorplena dancistino el Łowicz, juna kamparanino alkantas:

Sinjoro ministro ne tro lerte dancas,

ofte miajn piedojn dancante piedpremas (tempo oberek).

La tempo forflugas. La Prezidanto kore dankas siajn gastojn kaj petas pardonon: „ĉar oni ne povis prepari por ĉiuj la feston su-fiĉe kontentigan. Li sentas sin en la vera familio de siaj kuncivitanoj, kiuj post la laciga kamparana laboro alvenis ĉi-tien por ĝoje pasigi la tempon kun siaj estroj, kiuj estas ĉiam pretaj fari ĉion eblan por la feliĉo kaj prospero de la Patrolando. Ofte la cirkonstancoj ne estas favoraj, sed bonvolema kunlaborado venkos la malfacilaĵojn de nia komuna postmilita ne ĉiam gaja kaj facila vivo. La rolo de la terkul-turistoj en Polujo estas ne ankoraŭ sufiĉe komprenata, sed jam alve-nas pli favora tempo. Organizema laboro inter la kamparanoj lasta-tempe multobliĝis: oni komencas aranĝadi ŝpar- kaj prunkasojn. Ka-pitalo iĝas pli kaj pli movema kaj komprenema por la terkulturistoj. Oni nur devas iomete pacienciĝi, ĉar ne eble estas tuj ĉion fari kaj konstrui post tiom da suferoj kaj malhelpoj, kiujn travivis Polujo. Vivu nia laborema popolo, vivu la Respubliko. Vivu nia kara re-konstruinto Marŝalo Józef Piłsudski!“

La tuta ĉeestantaro entuziasme ripetis la alvokon de la Prezi-danto. Oni ankoraŭ longe restis ĉe la tabloj, ĝoje babilante.

La soleno postlasis al ĉiuj neforgeseblan memorajon.

O. Bujwid.

BIBLIOGRAFIO.

„PROZO RIDETANTA *)“.

Homo, kiu faris tiun mirindaĵon: kreis unuan en la mondo bonegan esperantan kabareton kaj plenigis ĝin per gaja bruo de siaj majstraj kanzonoj kaj revuoj — aperas nun antaŭ ni kiel proza verkisto. Raymond Schwartz delonge ne partoprenas jam en la agado de la „Verda Kato“, kiu nun sen li serĉas sian sukceson. Sed, en sia Testamento **), sigelanta lian foriron, li donacis antaŭ du jaroj al la tuta esperantistaro la trezoron de sia gaja Muzo, kiu ĝis nun estis ekskluziva privilegio de feliĉaj parizanoj.

La plej unua impreso de lia nova libro estas tio, ke mankas rimoj. Ĉar Schwartz kaj fortika petola rimo fariĝis sinonimoj. Antaŭ tiuj paĝoj, monotone finantaj siajn liniojn ĉe l' margeno, oni demandas malkontente: kial?

Kial tiu fuŝa tipo senigis nin je plezuro, kiu kostas al li tiel malmulte? Kaj oni komencas legi iom ĉagrene.

La impreso ne daŭras. La pinĉita buŝo tre rapide alprenas rideton — kaj oni ridetas dum 174 paĝoj, ĉar tio ja estas la „Prozo Ridetanta“. Tiel volis Moŝto Schwartz. Se li volus, ke ni ploru, li ankaŭ atingus sian celon.

Tiu rideto neniom estas sarkasma; ĝi ankaŭ ne estas „rido tra larmoj“, kaj tute ne similas tiun de Swift aŭ Ĉeĥov. Se nepre mi devus serĉi por ĝi parencecon, mi eble trovus ĝin malproksime, en la serena rideto de Samuel Pickwick, Esq. Sed, se estas ia simileco, estas ankaŭ tiom da diferencoj... Schwartz estas Schwartz. Neniu, krom li, scius priskribi kun tia bonkora humoro fervojakcidenton aŭ mortigon de du rabistoj.

Li gvidas nin tra Parizo kaj tra alia grandurboj, tra franca kamparo, tra niaj esperantaj medioj — kaj ĉie lia penetrema okulo observas cent interesaĵojn, kiuj faras nian ĝojon. La enigmo de tiu sukceso estas, ke li skribas la grandan lingvon de l' vero, ĉie kaj ĉiam egala. Se ni jam travivis similaĵojn, ni retrovas ĉe li niajn pensojn; se la cirkonstancoj estas por ni novaj, ni divenas, ke ni sentus samon.

La libro ne estas ŝkribita por junaj fraŭlinoj kaj oni devas eĉ eviti meti ĝin en iliajn manojn. Schwartz estas samandano de Rabelais, kaj li vivas en la proksimeco de Moulin Rouge. La Montmartre'aj paĝoj de lia verko odoras la neimiteblan atmosferon de tiu unika kvartalo. Li ankaŭ estas Lotaringano kaj bonege konas la spiriton de tiuj pacaj kamparanoj kaj malgrandurbanoj, kies paravoj estis iam regataj de „Stanislas le Bienfaiteur“.

Parto de liaj noveloj estas dediĉita al la esperanta movado. Li ridetas je niaj stranguloj kaj... je niaj eminentuloj. Ifoje kun ŝajna

*) Raymond Schwartz. „Prozo Ridetanta“. Noveloj originale verkitaj. Paris 1928. Esperantista Centra Librejo, 51 rue de Clichy. Paĝoj 174 in 8°.

**) Raymond Schwartz. „Verdkata Testamento“. Paris 1926. Centra Librejo Esperantista.

malico, malantaŭ kiu tamen oni divenas lian bonkoran vizaĝon, diranta: „vi ja estas tro inteligentaj por min kredi“. Cetere, esti priridata estas sorto de ĉiu eminentulo, kaj ridi — privilegio de ĉiu popolo. Se Schwartz bonvoleme metiĝas en la rangon de tiu lasta, niaj ĝenitaj ĉefoj havas nur unu solvon: doni al li tiom da akademiaj kaj grupaj titoloj, ke li ne plu povu ion primoki, ne mokante samtempe pri si mem. Nur tiel, en la tuta historio de l'homaro, oni venkis talentan ironion...

Kio tute aparte meritas plej sinceran laŭdon, estas lia stilo. Mi memoras oftajn riproĉojn, faratajn al Esperanto: lingvo kruda, maldelikata, malriĉa. Tiuj riproĉoj estis, ofte, pravaj. Kiom da niaj verkistoj, kiuj sufiĉe fosis la vortaron kaj la gramatikon?

Schwartz skribas en Esperanto, kiel li skribus en sia propra lingvo: libere, abunde, orname, majstre. Plie, tiu lingvo estas, vere, **lia**. Oni sentas facile ke, por tiel skribi, la aŭtoro devas **pensi** en la lingvo. Oni povas konvinkiĝi pri tio provante traduki: jen tre bonaj esprimoj, simplaj kaj klaraj, sed tiel specialaj al Esperanto, ke preskaŭ neimiteblaj en alia lingvaĵo. Venu nun tiuj farsemuloj, kiuj parolas pri la malriĉeco!

Post bonega poezio, Raymond Schwartz donis al nia literaturo ekzemplon de bonega prozo. Dankeme nia movado akcepta tiun donacon de talenta homo. Malmultnombraj kaj malfortaj ankoraŭ ni estas, sed tamen la heredaĵon de Zamenhof benas la sorto. Grabowski, Kabe, Valienne, Forge, Schwartz metis al la servo de la juna idealo la plej maloftan valoraĵon: homan genion. Tio esperigas.

Raymond Schwartz estas ankoraŭ juna. Li marŝos antaŭen. Kaj mi deziras al li, mia kara amiko, tiun altecon de meritita gloro, kiun li estas kapabla atingi.

Jan Kostecki, L. K.

Leo Turno: Supera Kurso de Esperanto. Kraków 1928.

Oni diras ĉiam kaj ĉie, ke lingvo Esperanto estas facila kaj facile lernebla kaj komprenebla. Do kial la supera kurso? Tamen se iu ajn lingvo estas vere vivanta ĝi devas disvolviĝi laŭ la bezonoj de la vivo. Ĉiu lingvo havas sian karakteron, havas nuancojn ne por ĉiuj kompreneblajn, havas animon kiel ĉiu vivanta estaĵo. Do ne sufiĉas ofte krudaj esprimoj, kiuj eble sufiĉus por iu ajn butikisto. La lingvo Esperanto estas vere tre riĉa, eble pli riĉa ol tiu de Shakespeare aŭ de alia majstro de l' vorto: oni ja povas facilege elkalkuli kiom da kombinaĵoj estas eblaj kun 2000 radikoj kaj 16 sufiksoj kaj prefiksoj. Se oni volas skribi tute korekte, oni ofte havas malfacilaĵojn eĉ estante lerta esperantisto. Supera kurso de d-ro Dreher, konata inter ni kiel ne nur fervora esperantisto sed ankaŭ eminenta lingvoscienculo, post la lernolibro laŭ mia opinio estas tre rekomendinda.

Leo Turno: Kompletny podręcznik języka Esperanto, wydanie trzecie uzupełnione zbiorem wyrażen radjowych esper.-polskich.

Trzecie wydanie jest jeszcze lepsze niż poprzednie, jakkolwiek już tamte ustaliły powszechnie dobrą opinię o podręczniku, który obok zwięzłości, posiada dobry układ, zalecający go do szerokiego użytku. Dodanie wyrażen radjowych esper.-polskich powiększa war-

tość dziełka. Należy tylko życzyć, ażeby nasze sfery radjowładcze poszły śladem innych stacji radjowych i zaczęły częściej, niż dotąd, korzystać z usług Esperanta. B.

„POLA ESPERANTISTO” - OFICIALA ORGANO DE UEA POR POLUJO.

Sekve de konferenco, okazigita dum la XX-a en Antverpeno inter prof. Bujwid, komitatano de UEA kaj redaktoro de „Pola Esperantisto”, s-ro Hans Jakob, direktoro de UEA kaj s-ro J. Šapiro, ĉefdelegito de UEA por Polujo, nia gazeto „Pola Esperantisto” de post sekvonta numero enpresos ĉiumonate oficialan informilon de la ĉefdelegito de Universala Esperanta Asocio por Polujo. Ĝi enhavos informojn por la membroj de UEA en nia lando.

TRADUKA KONKURSO N-o 2.

Pro manko de loko la premioj de tiu ĉi konkurso (n-o 2.) estos konigataj nur en la n-ro oktobra de nia gazeto. La tradukoj devas alveni plej malfrue la 30. 9. 1928. al Dro Dreher, Kraków, Starowiślna 37.

METODOJ EN LA INSTRUADO DE ESPERANTO.

ANDREO ĈE

La redaktanto de tiu ĉi Informilo faris al mi grandan honoron petante artikolon pri la metodoj en la instruado de Esperanto. Kun plezuro mi uzas la okazon por konigi kelkajn spertojn, ne tuŝante tion, kion fakaj eminentuloj jam kunskribis pri tiu temo.

Antaŭ ĉio mi devas informi la neinformitan leganton pri tio, ke mi tute ne estas instruisto aŭ scienculo, kaj mi tute ne posedas „instrumetodon”, kiel oni komencas nomi la manieron, en kiu mi igadas homajn grupojn paroli Esperante. Ne estante fakulo mi ja eĉ ne havas la rajton fari metodon. Sed la historio de la afero klarigas ĉion:

En 1920 en la transilvania urbo Sibiu (Hermannstadt, Nagyszeben) la laboristaro invitis min instrui Esperanton. Kompreneble mi diris: jes kaj mi tuj komencis fari la preparojn: mi serĉis bonajn lernolibrojn en la librejoj. Sed ne troviĝis eĉ unu ekzemplero. Mendi oni ne povis, ĉar estis postrevolucia tempo, la limoj fermitaj, la poŝto sub severa cenzuro: kompleta blokado. Do mi ne povis fari kurson. Kaj tio estis la feliĉo. Mi simple decidis fari nur konversacion Esperante. Kaj ni komencis. Min helpis nigra tabulo kaj kreto, la lernantojn papero kaj krajono. Sed ni ĉiuj havis grandan entuziasmon kaj sopiron por baldaŭ povi interkompreniĝi en Esperanto, ĉar ni apartenis al pluraj nacioj diversaj.

Komence ni parolis pri aferoj plej proksimaj kaj uzante nur la plej simplajn gramatikajn elementojn. Poste ni progresis iom post iom al temoj pli malproksimaj kaj al gramatikaĵoj pli malfacilaj. Post 20 lecionoj ni jam povis interparoli Esperante.

La bona rezulto kuraĝigis nin organizi similajn „kursojn” tra tuta Rumanujo. Kvankam alvenis jam lernolibroj, eĉ famaj kursaj lernolibroj, ni devis resti fidelaj al la maniero de la unua kurso, ĉar ĝi montriĝis tre taŭga por instrui nian lingvon.

Fariĝis do „metodo” naskita de vera bezono kaj entuziasmo, elprovita kaj sukcese aplikata en diversaj landoj.

Ĝi estas rekta metodo, iganta tuj paroli la lingvon kaj kvazaŭ sorĉanta ĉirkaŭ la lernanton la Esperanto-landon. Tamen la gramatika instruado ne estas ekzilita, ĉar ĉe Esperanto tio ne necesas. La gramatiko de Esperanto estas ja tiom

simpla kaj facile komprenebla, ke ne estas kaŭzo ĝin time eviti. Kontraŭe: la instruado de Esperanto ŝajne devas pasi sur la reloj de la gramatiko. Tion postulas la speciala karaktero de nia lingvo kaj la fakto, ke nia gramatiko estas tiom okulfrapa kaj krianta, ke eĉ kaŝate ĝi instruas sin mem. La metodo estas do kunigo de la rekta kaj gramatika metodoj, konforme al la specialaj ecoj de Esperanto.

Estas eraro en la instruado de Esperanto sekvi metodojn faritajn por aliaj lingvoj. Nia lingvo tiome diferencas de la aliaj, ke ĝia instruado nepre postulas apartan propran metodon. Mi deziras atentigi speciale pri la admirinda sistemo de la korelativaj vortoj, kiel grava helpo en la instruado.

Cetere la boneco de la metodo dependas ĉefe de la persono de la instruanto: de lia kompreno, emo, temperamento, psikologia kono. Tial anstataŭ ĝeneralaj deklaroj mi preferas nur informi pri spertoj.

La kurso konsistas el 20 lecionoj, kiuj enhavas la tutan gramatikon kaj ĉirkaŭ 600 vortradikojn. Ĉiu leciono estas nura konversacio por multe ekzerci, praktiki la dume iom post iom aperantajn gramatikajn formojn. En la unuaj lecionoj estas tre malmulte da vortoj, por ne ŝarĝi per ili la memoron je la konto de la gramatiko. La celo estas atingi parolan pretecon kaj facilecon. Tiun celon servas precipe la ĥora respondado. En la kursoj ofte partoprenas tre modestaj, malkuraĝaj personoj, kiuj ne ŝatas respondi, paroli. Sed en la granda bruo de la ĥora respondo ankaŭ tiuj kuraĝiĝas kaj riskas respondi. Jen rimedo por malfermi tro ŝlositajn buŝojn.

Ĉiu leciono entenas nur malgrandan porcion da gramatiko, por ne konfuzi la memoron kaj por povi ĝin facile digesti.

Troviĝas instruantoj de Esperanto, kiuj aplikas la metodon instrui la tutan gramatikon jam en la unua leciono kaj poste per legaĵoj kaj konversacio vastigi la vortotrezoron. Mi opinias, ke tiu metodo tro alte taksas la povojn de la homa cerbo. Tion pravas la sperto, ke el tiuj kursanoj preskaŭ neniu sukcesas kaj la plejmulto eĉ forlasas la kurson jam post kelkaj lecionoj, naŭzita de la tro grasa manĝo.

Pro la sama motivo mi severe malpermesas uzi lernolibrojn. Kelkfoje mi observis, ke entuziasmigita lernanto tuj en la nokto post la unua leciono trastudis la tutan gramatikon kaj per tio li sukcesis krei en sia kapo tian ĥaŝon, ke li neniam povis ellerni la lingvon. Li agis kiel la malsaĝa malsanulo, englutanta la tutan medikamenton anstataŭ preni nur kuleron. La saĝa lernanto kuras malrapide kaj havas paciencon. Tial, se mi rimarkas ĉe lernanto libron, mi ne hezitas ĝin ĝentile, sed firme konfiski ĝis la kursofino.

Alia malutilo de la lernolibro estas, ke ĝi kutimigas la lernanton al malordo. Bela vetero, sciisto aŭ interesa filmo facile forlogas lin de la leciono, ĉar li ja povas relerni la lecionon hejme el sia libro. Dum la leciono la sama preteksto tentas lin al distriĝo. Sed ne havante libron, li estas devigita regule viziti la kurson kaj streĉi la atenton.

La konstanta ĉeesto de la atento estas gravega faktoro. Havigi ĝin estas la tasko de la instruanto. Tial la lecionoj devas esti kiel eble plej interesaj, amuzaj, la tuta kurso devas okazi inter la plej agrablaj cirkonstancoj.

La sola lingvo uzata en la kursoj estas kompreneble Esperanto kaj tio estas grava faktoro de la sukceso. Precipe se la instruanto estas alinacia, kion mi juĝas esence grava cirkonstanco pro diversaj kaŭzoj. Tiam la lernantoj devas streĉi la atenton, la instruanto devas bone labori anstataŭ komforte helpi sin per alia lingvo.

La klarigado dum la kurso okazas nur en Esperanto, per la jam lernitaj vortoj. Tio havigas ne nur bonegan gimnastikon al la cerbo, sed ankaŭ ofte tre amuzajn momentojn. Multe da spritaj kaj amuzaj difinoj mi lernis de la kursanoj kaj jam kreiĝis speco de kursa Kabe-vortaro. Jen kelkaj specimenoj el ĝi:

SUNO: la varma lampo natura. PLUVAS: la ĉielo ploras. PLORAS: akvo venas el la okuloj. OKULOJ: pordoj, tra kiuj la bildoj eniras. FRUKTO: la plej bona parto de la arbo. STOMAKO: la plej grava parto de la homo. Danci: elegante levi la piedojn. SKRIBAS: metas vortojn sur la paperon. LEGAS: la okuloj promenas sur la vortoj. SUPO: dika akvo kolora. ETIKETO: la plej grava regulo de la vivo, kiu diras: diru nur belajn frazojn, ne verajn frazojn. VENDEJO: loko, kien oni eniras kun mono kaj eliras sen mono. LAŬDI: diri, ke la objekto estas

pli bona, ol ĝi vere estas. **GASTO:** sinjoro, kiu venas al la familio kaj havas grandan apetiton. **KONGRESO:** multaj homoj en granda ĉambro sidas, parolas kaj ne komprenas. Se ili komprenas, ĝi estas Esperanta kongreso.

Foje mi demandis kursanon, ĉu li komprenas la vorton „fianĉo“? Li respondis: Fianĉo estas unu feliĉa sinjoro, kiu havas ringon. Poste mi demandis alian, pli aĝan kursanon: Kion signifas „edzo“? Per tre natura voĉo li respondis: Unu malfeliĉa sinjoro, kiu havas ringon. Kaj la tuta kursanaro bonege komprenis la signifon de tiuj vortoj.

Kursojn laŭ tiu metodo kun granda sukceso gvidadas nuntempe sinjoroj Tiberio Morariu en Rumanujo, S. Prager en Antverpeno kaj sinjoro Ernfrid Malmgren en Stockholmo.

Mi bone scias, ke tiuj kursoj havas kritikantojn, ne laste inter eldonistoj kaj libristoj. Sed ili ne pravas. Ĉar ankaŭ miaj kursanoj bezonas bonajn gramatikon kaj vortaron post la kurso kaj fariĝante bonaj Esperantistoj ili restas daŭraj klientoj. Krom tio miaj kursoj estas nur elementaj. La dua kurso estas la legado de bona literaturo, kion mi ĉiam plej varme rekomendas kiel nepre necesan rimedon al la perfektigo.

Kun aparta plezuro mi faras tian rekomendon sur la paĝoj de tiu ĉi Literatura Informilo, kiu entenas la liston de verkoj unuarangaj en lingvo, valoregaj laŭ enhavo, plej elegantaj laŭ aspekto.

Literatura Informilo eldonejo de Ferd. Hirt kaj Sohn Leipzig.

ONI ALSENDIS AL LA REDAKCIO:

Gazetoj, Flugfolioj, Libroj por recenzo, diversaj sciigoj.

Esperanto ofic. organo de Univ. Esperanto-Asocio 12 Bd. du Théâtre Geneve.

Esp. Presa Agentejo Warszawa Marszałkowska 130 Dir. S. Essigman.

Belga Esperantisto Monata revuo. Ofic. organo de la Belga Ligo Esp. Frans Schoofs Antverpeno Kl. Hondstraat 11.

La Movado ofic. organo de la Societo Franca por la propagando de Esp. Paris 9—97 r. Saint Lazare Dir. E. Houbart.

Paris Esperanto Monata org. de l' pariza Grupo Paris 14 R. Dubois 4 r. du Loing.

Heroldo de Esperanto semajna neutrala organo de la esp. movado; senpaga monata aldono: Vera Stelo. Horrem b. Köln Germanujo Ĉefred. Teo Jung.

Germana Esperantisto ofic. organo de Germana Esper. Asocio. Red. A. Schwarz Berlin SW. Jeruzalemerstr. 46—49.

The British Esperantist ofic. org. of the British Esper. Asoc. 142 High Holborn, London W. C. I.

International Language samaadreso.

L' Esperanto Itala Esper. Revuo. Dir. ed Administr. S. Vito al Tagliamento (Friuli). C/Postale 9/392 Bologna.

La Progreso ofic. organo de Ĉeĥoslovaka Asocio Esper. Praha VII. Sochar-ska 333.

Konkordo ofic. org. de la Jugoslavaj Esper. Sudslava Esp. Servo Jezuitska str. Zagreb.

Svenska Esperanto Tidningen Sturegatan Stockholm.

Esperanto Junularo. Organo de Tutmonda Esper. Junul. Asocio Leipzig N 23 A. Neupert. Wedelstr. 17 Germanl.

La Revuo Orienta Monata Organo de Japana Esper. Instituto Tokio Uşigome-ku, Sin-Ogawa-maĉi III—14.

Cina Novajo- servo Cina Esper. librejo K7 Boone Road Shanghai China.

Hungara Heroldo Esperanto Revuo Budapest X Pongras ut 17. XIV.

Esperanto-Praktiko Instrua kaj literatura gazeto monata Fr. Ellersieck Berlin SW 19 Jeruzalemerstr. 46—49.

Literatura Informilo eldonata de Esper.-Fako Ferd. Hirt u. Sohn Leipzig.

Pedagogia Revuo internacia ofic. organo de tutmonda Asocio de Geinstruistoj Esper. Red. Hans Ludvig Pirna-Posta IVb. Administr. M. Goldberg Frohbergstr. Leipzig S3 Germ.

La Vojo de klerigo esperanto-lingva resumfolio, monata pedag. revuo organo de la ŝtata Scienca Metodologia Kom. ĉe la popola Komisario por klerigo de l' Ukraina Social. Sovet-Respubliko. K. Liebknecht str. Ĥarkov, Ukraino. USSR.

Bulteno Monata eldono de la Antverpena Poresperanta Propaganda komitato Red. Boomche Steen Weg 444.

Arbeiter-Esperantist ofic. organo de la Laborista Esper. Asocio por la germanligvaj regionoj Leipzig CI Wasastr. 16.

Sennaciulo ofic. organo de Sennacieca Asocio Tutmonda Red. 14 Avenue de Corbera Paris 12 Adm. Colmstr. Leipzig O27.

La socialisto org. de Austria Ligo Esper. Red. Ad. Klalil Wien XV Holocher-str. 36/12.

Internacia Medicina Revuo ofic. org. de Tutmonda Kuracista Asocio Red. k. Adm. Dro Briquet 48 Bd. Montebello Lille Francujo.

Bulteno de Internacia Sciencia Asocio Esper. k. de Sekcio de teknikaj vortaroj Red. Rollet de l' Isle 35 rue du Sommerard Paris France.

La Fervojisto ofic. organo de Intern. Asocio de la Esper. Fervojistoj. Red. Ilija F. Puchalo Strojarska česta Zagreb Jugosl.

Espero Katolika ofic. organo de la Internacia Katoliko unuiĝo Esperantista Red. Pastro G. Ramboux 22 Cours Albert I-er Paris 8.

Katolika Mondo Esper. Organo de Internacio Katolika Köln Lindenthal Red. Pastro Dro J. Dieninghoff.

Pax Journal hebdomadaire d' informations internationales Dir. Fondateur Paul Girard. Dir. Politique Jaques Seydoux Paris 18 rue de Tilsit.

Inter ni ofic. organo de la Interniario Red. Livingstone Jenkins 64 St. Thomas Road London n. 4.

Kristana Revuo Bulteno de la laboro de Dio. Redaktorino F. H. Hanbury 454 Camden Road London Nr. 7.

Schola et Vita org. de Academia pro Interlingva Dir. N. Mastropaolo Via Washington 12 Milano Italia.

Głos Nauczycielski Centr. Org. Zw. Naucz. Szk. Powsz. Warszawa, Marszałkowska 123.

Antaŭen oficiala gazeto de Hungara Esperantista Laborista Societo. Red. Budapest. Nur por anoj Red. Budapest VIII Jozsef-korut.

Nova Kulturo Burgas Bulgarujo. St. Vatralski.

ADMINISTRACIAJ SCIIGOJ.

I. GARANTIA FONDO DE „POLA ESPERANTISTO“.

Por Garantia Fondo de „Pola Esperantisto“ pagis:

Prof. Bujwid por VII. — 30 zł. por VIII. — 30 zł. Dro Róbin (Warszawa) por IV. — 20 zł.

II. GARANTIA ĈENO DE „POLA ESPERANTISTO“.

1. S-o Teo Jung (Horrem b. Köln) — 5 zł.

!! VIVU SEKVONTOJ !!

NE FORGESU RENOVIGI LA ABONON.

ABONU MEM KAJ VARBU ANKAŬ ABONANTOJN POR LA SOLA ESPERANTA GAZETO EN POLLANDO!

III. NIAJ REPRESENTANTOJ EN BIAŁYSTOK, KATOWICE, PARIS KAJ WARSZAWA.

Ni atentigas niajnŝ. gelegantojn, ke ni donis reprezentadon de nia revuo en Białystok al „Esperanta Societo Zamenhofa“, str. Kupiecka 49 en Katowice al „Societo de Esperanto Amikoj“, en Paris al s-o Salo Grenkamp, rue de Vaugirard 4; en Warszawa al „Pola Studenta Esperantista Societo“ Leszno 99 m. 5. Bonvolu do aboni, pagi anoncojn, mendi librojn kaj gazetojn ktp. pere de niaj reprezentantoj.

Redaktor odpowiedzialny: Juliusz Kriss.

Odbito w drukarni Gronwsia i Orłowskiego w Krakowie, ul. Stolarska 6. Tel. Nr 1018.

Do nabycia:

LEO TURNO:

Do nabycia:

Kompletny podręcznik języka
Esperanto. Cena zł. 1.25
(z przesyłką zł. 1.50).

Wyższy kurs języka Esperanto
(dla zaawansowanych.) Cena
zł. 1.50. (z przesył. zł. 1.75).

Adres: Dr. Leopold Dreher, Kraków, Starowiślna 37.

Konto P. K. O. 405.716.

NIAJ KUNVENEJOJ.

BIAŁYSTOK: Zamenhofa Esperanta Societo, ul. Kupiecka 49.
ĉiutage de 7—11 vesp. Biblioteko, legejo, klubo, kursoj.

DĄBROWA GÓRNICZA: Esperantista Sekcio ĉe T. U. R. ul. 3-go
Maja 14. ĉiudimanĉe de 3—7 vesp. kaj ĉiuĵaŭde de 4—6 vesp.

KATOWICE: Societo de Esperanto Amikoj: monatkunvenoj —
3 Oktobro k. 7 Novembro kj. je la 20 h. en Grand Restora-
cio de S-o Naleppa ul. Kościuszki. Krom tio ĉiumerkrede
post la 20 h. ĉe gastotablo en la sama restoracio.

KRAKÓW: Pola Esperantista Klubo, ul. Smoleńska 9. (Industria
Muzeo) ĉiulunde de 8—9 vesp.

Societo Esperanto, ul. Smoleńska 9. (Industria Muzeo, ĉam-
bro 130) ĉiulunde kaj ĉiumerkrede de 8—9 vesp.

KRÓLEWSKA HUTA: Rondo Esperantista: monatkunvenoj ĉiun
unuan ĵaŭdon en la monato en Dom Polski, ul. Wolności 64.
je la 8 vesp.; ĉiujn aliajn ĵaŭdojn en lernejo XII. ĉambro 12.
ul. Katowicka ekzercvesperoj por gejunuloj je la 6—7½
vesp., por membroj je 7½—9½ vesp.

LWÓW. Societo Esperanto ul. Boularda 5. Komerca Ĉambro,
ĉiumarde, ĉiuĵaŭde kaj ĉiusabate de 7½—9 vesp. kursoj:
ĉiulunde kaj ĉiuvendrede de 7—9 vesp.

WARSZAWA: Akademia Esperantista Rondo ĉe Juda Akademia
Hejmo: Nowy-Świat 21. tel. 404-29. Sekretariejo kaj bi-
blioteko ĉiudimanĉe kaj ĉiuĵaŭde de 8—10. Ĉiudimanĉe
klubo 8—10.

Esperantista Rondo „Konkordo“, ul. Marszałkowska 141. l. 17.
Tel. 194-01. Ĉiumarde de la 8½—10 vesp.

Laborista Esperantista Societo „Laboro“, Marszałkowska 81. ĉe
J. Litaŭer ĉiumarde de 5—8 vesp. kaj ĉiusabate de 7—9 vesp.

Pola Esperanto Asocio, ul. Bracka 81 (oficina poprzeczna
l. p. lokal Związku Naucz. Szkół Średnich i Wyższych)
ĉiuĵaŭde de la 7—11 vesp. Biblioteko, legejo, kursoj.

Pola Studenta Esperantista Societo, Leszno 99 m. 5. Tel.
198-37 ĉiumarde de 7-8½ vesp. kaj ĉiusabate de 8-10½ vesp.

LIBREJA FAKO

DE

POLA ESPERANTISTO.

REKOMENDAS:

<i>Albanio</i> . Gvidlibro	0.60
<i>Albumo</i> de l'VIII en Kraków. Luksege eldonita kun 600 fot. 15.—	
<i>An-Ski</i> — Dibuk. Teatraĵo	1.25
<i>Bitucki</i> — Kuzeto. Komedio en traduko de S. Grenkamp	0.60
<i>Bialystok</i> — Gvidlibro tra urbo de nia Majstro	0.60
<i>Blicher</i> — Taglibro de vilaĝpedelo. Rakonto	1.20
<i>Bujwid O. prof.</i> — Kvin prelegoj pri bakterioj	1.—
<i>Bukedo</i> — I. kaj II. Rakontoj de diversnaciaj aŭtoroj po	1.20
<i>Bulthuis</i> — Malriĉa en spirito. Dramo orig. en E.	1.40
<i>Butin</i> — Faŭsto. Komentario al la I-parto	0.60
<i>Czubryński</i> — Esperanto i Esperantyzm	1.20
— Esperantyzm. Wyd. II.	3.—
<i>Fredro</i> — Consilium facultatis. Komedio	1.50
<i>Grenkamp</i> — Krioj de l' koro. Poeziaĵoj	0.50
— Penseroj. Legindaj precipe en kursoj	0.75
Ilustrita Gvidlibro tra Pollando kaj Danzig — Gdańsk eldonita de la P. E. D. Kraków 1927	1.50
<i>Jung</i> — La Alta Kanto de la Amo	1.80
<i>Kongreslibro</i> de l' VIII. en Kraków. Riĉe ilustrita	1.—
<i>Kriss</i> — Melodioj de l' nokto. Poeziaĵoj	0.80
<i>Mickiewicz</i> — Improvizacio de Konrad	0.50
<i>Oberrotman k. Jung</i> — La lastaj tagoj de D-o Zamenhof	2.50
<i>Prus</i> — Peko de l' infaneco	1.20
<i>Rieck</i> — Oni ridas. Humoraĵoj	1.40
<i>Ŝlosiloj</i> esperantaj en 10 lingvoj (ankaŭ la pola)	1.—
<i>Turno</i> — Kompletny podręcznik Esperanta	1.25
— Wyższy kurs języka Esp.	1.50
<i>Wiesenfeld</i> — Galerio de Zamenhof. Kun 18 portretoj	2.40
POR SENDKOSTOJ ALDONU 10% — NUR ANTAŬPAGO.	

KRAKÓW, UL. SMOLEŃSKA 9.

KONTO P. K. O. 406.660.